

## KASBIY STANDART

### Sport sohasida hakamlari

---

Reyestr raqami:

QR kod

#### I. Umumiy ma'lumotlar

1. Kasbiy standartning qo'llanish sohasi: Ushbu kasbiy standart Kibersport hakami, Ot poygasi hakami Sport hakami, Sport hakami (sport arbitri, referi) va Referi kasblari bo'yicha xodimlarga malaka talablarini belgilash, ularning malakasini mustaqil baholash, ta'lim dasturlarini ishlab chiqish, shuningdek, tashkilotlarda inson resurslarini boshqarish sohasi va boshqa faoliyat yo'nalishlarida keng turda qo'llaniladi.

2. Ushbu Kasbiy standartda quyidagi asosiy tushunchalar va atamalar qo'llaniladi:

bilim – kasbiy faoliyat doirasidagi vazifalarni bajarish uchun zarur bo'ladigan o'rganilgan va o'zlashtirilgan ma'lumotlar;

informal ta'lim – aniq maqsadga yo'naltirilgan yoki rejali, lekin institutsionallashtirilmagan (oiladagi, ish joyidagi va kundalik hayotdagi o'quv faoliyatini o'z ichiga oladigan) ta'lim;

guruh – Iqtisodiy faoliyat turlari umumdavlat tasniflagichi (IFUT (2-tahrir) bo'yicha iqtisodiy faoliyatning keng sohasini o'z ichiga olgan faoliyat turi;

jismoniy reabilitatsiya — odam organizmining buzilgan yoki vaqtincha yo'qotilgan funksiyalarini hamda nogironligi bo'lgan shaxslarning va jismoniy imkoniyatlari cheklangan boshqa shaxslarning ijtimoiy hamda kasbiy faoliyatga bo'lgan qobiliyatlarini jismoniy tarbiya va sport vositalari hamda usullaridan foydalangan holda tiklash (tuzatish va kompensatsiya qilish);

jismoniy tarbiya — madaniyatning insonni jismoniy tarbiyalash, jismoniy rivojlanish va jismoniy tayyorgarlik orqali jismoniy hamda intellektual jihatdan kamol toptirish, uning qobiliyatini va harakat faolligini takomillashtirish, sog'lom turmush tarzi ko'nikmalarini shakllantirish, ijtimoiy moslashtirish maqsadida jamiyat tomonidan yaratiladigan hamda foydalaniladigan qadriyatlar, normalar va bilimlar yig'indisidan iborat bo'lgan qismi;

jismoniy tarbiya yoki sport tadbiri tashkilotchisi — o'z tashabbusi bilan jismoniy tarbiya yoki sport tadbiri o'tkazayotgan va (yoki) bunday tadbirni tayyorlash hamda o'tkazishni tashkiliy, moliyaviy va moddiy jihatdan ta'minlashni amalga oshirayotgan yuridik yoki jismoniy shaxs;

jismoniy tarbiya-sog'lolashtirish inshooti — ommaviy jismoniy tarbiya tadbirlari va jismoniy tarbiya-sog'lolashtirish mashg'ulotlarini o'tkazish uchun mo'ljallangan, o'ziga qo'yiladigan norma va talablarga javob beradigan yopiq yoki ochiq tipdagi inshoot;

kasbiy standart – kasbiy faoliyatning muayyan sohasida (turida) zarur bilim, mahorat, ko'nikma, ish staji, malaka darajasi, mehnatning mazmuni, sifati va shart sharoitlari, ishga bo'lgan munosabatiga qo'yilgan minimal talablarni belgilaydigan hujjat. Kasbiy standart nomi IFUT ga muvofiq sinf (yoki kichik sinf) nomi yoki kasbiy faoliyat sohasi (turi) nomi yoki qamrab olingan kasblarga mutanosib nomdan kelib chiqib nomlanadi;

kichik sinf – sinf ichidagi faoliyatning aniq turlarini ifodalovchi faoliyat turi;

kompetensiya — shaxsning mehnat vazifani to'liq, to'g'ri va sifatli bajarish uchun egallangan bilim, mahorat va amaliy tajribalarini turli sharoitlarda qo'llay olish qobiliyati;

ko'nikma – shaxsning mehnat vazifani to'g'ri bajarishga imkon beradigan bilim va mahoratlarini ma'lum bir sharoitda avtomatik tarzda qo'llay olish qobiliyati;

malaka – shaxsning kasbiy faoliyatning muayyan turini bajarishga tayyorgarligini ifodalaydigan, ma'lumot to'g'risidagi tegishli hujjat bilan tasdiqlanadigan bilim, qobiliyat, mahorat va ko'nikmalar darajasi;

Milliy malakalar ramkasi (MMR) – bu kasbiy faoliyat uchun zarur bo'lgan barcha kompetensiyalarni tavsiflovchi malaka darajalari to'plamidan iborat tuzilma;

Milliy malaka tizimi (MMT) – kasbiy malakalar bo'yicha mehnat bozori talabi hamda ta'lim tizimi (jumladan, norasmiy va informal ta'lim) taklifini muvofiqlashtiruvchi hamda tartibga soluvchi huquqiy va institutsional vositalar va mexanizmlar majmui;

murabbiy — murabbiylik faoliyati bilan shug'ullanish uchun malaka sertifikatiga ega bo'lgan hamda o'quv-mashq, ommaviy jismoniy tarbiya tadbirlarini o'tkazishni, shuningdek sport natijalariga erishish uchun bellashuv faoliyatiga rahbarlikni amalga oshiruvchi jismoniy shaxs;

noformal ta'lim — ta'lim xizmatlarini ko'rsatuvchi shaxs yoki tashkilot tomonidan institutsionallashtirilgan, aniq maqsadga yo'naltirilgan va rejali ta'lim bo'lib, u shaxsning butun hayoti davomida ta'lim olishida rasmiy ta'limiga qo'shimcha va (yoki) muqobildir;

ommaviy sport — sportning tashkil etilgan va (yoki) mustaqil mashg'ulotlar, shuningdek ommaviy jismoniy tarbiya va sport tadbirlarini o'tkazish orqali aholini jismoniy tarbiyalash, sog'lolashtirish, kamol toptirish hamda jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlariga jalb etishga doir qismi;

professional sport — sportning sport musobaqalarini tashkil etish va o'tkazishga doir qismi bo'lib, sportchilar ularda o'zining asosiy faoliyati sifatida

ishtirok etganligi va ularga tayyorgarlik ko'rganligi uchun mukofot va (yoki) ish haqi oladi;

sinf – guruh ichida iqtisodiy faoliyatning o'rtacha darajada (tor doirada) aniqlangan turlarini ifodalovchi faoliyat turi;

sport — odamlarning muayyan qoidalar bo'yicha tashkil etilgan, ularning jismoniy va intellektual qobiliyatini taqqoslashdan iborat bo'lgan havaskorlik asosidagi va professional asosdagi faoliyati, shuningdek ushbu faoliyatga tayyorgarlik ko'rish hamda bu faoliyat jarayonida odamlar o'rtasida yuzaga keladigan munosabatlar;

sportchi — tanlagan sport turi yoki sport turlari bilan muntazam shug'ullanadigan, doimo o'zining sport mahoratini oshirib boradigan va sport tadbirlarida qatnashadigan jismoniy shaxs;

sport musobaqasi — sportchilar o'rtasida yoki sportchilar jamoalari o'rtasida har xil sport turlari (sport dissiplinalari) bo'yicha musobaqaning eng yaxshi ishtirokchisini aniqlash maqsadida jismoniy tarbiya yoki sport tadbirining tashkilotchisi tomonidan tasdiqlangan nizom (reglament) bo'yicha o'tkaziladigan bellashuv;

sport inshooti — sport tadbirlari va ommaviy sport tadbirlarini, sport turlari bo'yicha o'quv-mashq mashg'ulotlari va o'quv-mashq yig'inlarini o'tkazish uchun mo'ljallangan, o'ziga qo'yiladigan norma va talablarga javob beradigan yopiq yoki ochiq tipdagi ixtisoslashtirilgan inshoot;

sport tadbirlari — sport musobaqalarini, o'quv-mashq jarayonini va sportchilar ishtirokida sport musobaqalariga tayyorgarlik ko'rish bo'yicha boshqa tadbirlarni o'z ichiga oladigan tadbirlar;

sport turi — jismoniy tarbiya va sport sohasidagi faoliyat turi bo'lib, u insonning sport musobaqalariga o'ziga xos tarzda tayyorgarlik ko'rish bilan ajralib turadi, sport musobaqalarini o'tkazish va ularda ishtirok etishga doir talablar, tartib va shartlar belgilanadigan qoidalarga, nizomga (reglamentga) ega bo'ladi;

sport hakami — sport turi qoidalariga hamda sport musobaqasi to'g'risidagi nizomga (reglamentga) rioya etilishini ta'minlash uchun jismoniy tarbiya yoki sport tadbiri tashkilotchisi tomonidan vakolat berilgan, maxsus tayyorgarlikdan o'tgan va tegishli malaka toifasini olgan jismoniy shaxs;

sportning texnik va amaliy turlari — sport natijalariga erishish uchun sportchi tomonidan umumiy jismoniy mashqlar majmuasidan tashqari, sport texnikasidan, moslamalaridan yoki texnikaviy vositalardan foydalana bilish va ularni boshqarish sohasidagi ko'nikmalar va mahorat qo'llaniladigan, shuningdek har xil sport turlaridan olingan, amaliy ahamiyatga ega bo'lgan mashqlar birikmasidan foydalaniladigan sport turlari. Sportning texnik va amaliy turlari yoshlarni

O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlarida xizmat qilishga tayyorlashning tarkibiy qismidir;

ta'lim – ta'lim oluvchilarga chuqur nazariy bilim, malakalar va amaliy ko'nikmalar berishga, shuningdek ularning umumta'lim va kasbiy bilim, malaka hamda ko'nikmalarini shakllantirishga, qobiliyatini rivojlantirishga qaratilgan tizimli jarayon.

3. Kasbiy standartni ishlab chiqishga asos bo'lgan normativ-huquqiy hujjatlar:

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 30-sentyabrdagi "O'zbekiston Respublikasi milliy malaka tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-345-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2025-yil 17-iyundagi "O'zbekiston Respublikasi milliy malaka tizimini tartibga solishga qaratilgan ayrim normativ-huquqiy hujjatlarni tasdiqlash to'g'risida"gi VM- 369-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016-yil 24-avgustdagi 275-son "Iqtisodiy faoliyat turlarini tasniflashning xalqaro tizimiga o'tish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Qarori (IFUT-2.1);

O'zbekiston Respublikasining "Jismoniy tarbiya va sport to'g'risida"gi Qonuni, 2015-yil 4-sentabr;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori, VM-355, 2022-yil 7-aprel;

O'zbekiston Respublikasining, 04.09.2015-yildagi O'RQ-394-son "Jismoniy tarbiya va sport to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Qonuniga o'zgartish va qo'shimchalar kiritish haqida Qonuni.

4. Ushbu Kasbiy standartda quyidagi qisqartirishlar qo'llaniladi:

MMR – Milliy malaka ramkasi;

TMR – Tarmoq malaka ramkasi;

IFUT – O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiy faoliyat turlarining umumdavlat tasniflagichi.

## II. Kasbiy standartning pasporti

|    |                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                             |
|----|-----------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------|
| 1. | Kasbiy standartning nomi                                  | Sport sohasida hakamlar                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                             |
| 2. | Faoliyatning asosiy maqsadi                               | Sport sohasida hakamlarning asosiy maqsadi musobaqalarning belgilangan qoidalar asosida adolatli, shaffof va tartibli o'tishini ta'minlashdir. Shuningdek, ular o'yin jarayonini boshqarib, bahsli vaziyatlarni xolislik bilan hal etish hamda sportchilar huquqlarining to'liq himoya qilinishini kafolatlash    |                             |
| 3. | IFUT bo'yicha seksiya, bo'lim, guruh, sinf va kichik sinf | S seksiyasi San'at, sport va dam olish<br>93. Sport, dam olishni va ko'ngil ochishni tashkil etish sohasidagi faoliyat;<br>93.1 Sport sohasidagi faoliyat;<br>93.19 Sport obyektlari faoliyati.                                                                                                                   |                             |
| 4. | Kasbiy standartning qisqacha mazmuni                      | Sport musobaqalarida hakamlarning vazifalari, mehnat funksiyalari, zarur bilim, ko'nikma va kompetensiyalari, faoliyat sohasi, baholash mezonlari hamda xavfsizlik talablarini belgilab, ularning adolatli, shaffof va professional hakamlik faoliyatini ta'minlashga qaratilgan yagona me'yoriy asosni belgilash |                             |
| 5. | Qamrab olingan kasblar ro'yxati va malaka darajasi:       | <b>Kasblar kodi va nomi:</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                      | <b>TMR malaka darajasi:</b> |
|    |                                                           | 34222004 Kibersport hakami                                                                                                                                                                                                                                                                                        | 5                           |
|    |                                                           | 34222008 Ot poygasi hakami                                                                                                                                                                                                                                                                                        | 5                           |
|    |                                                           | 34222010 Sport hakami                                                                                                                                                                                                                                                                                             | 5                           |
|    |                                                           | 34222011 Sport hakami (sport arbitri, referi)                                                                                                                                                                                                                                                                     | 5                           |
|    |                                                           | 34222009 Referi                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | 6                           |

### III. Kasblar funksional xaritasi

| Kasblar |                            | Mehnat funksiyalari |                                                                              | Mehnat vazifalari |                                                                                           |
|---------|----------------------------|---------------------|------------------------------------------------------------------------------|-------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|
| T/r     | Kodi va nomi:              | Kodi                | Nomi                                                                         | Kodi              | Nomi                                                                                      |
| 1.      | 34222004 Kibersport hakami | A1.5                | Musobaqa jarayonini boshqarish va qoidalarga rioya etilishini nazorat qilish | A1.01.5           | O'yin qoidalarining bajarilishini kuzatish va xolis baholash                              |
|         |                            |                     |                                                                              | A1.02.5           | Bahsli holatlarda qarorlar qabul qilish va qayta ko'rib chiqish                           |
|         |                            |                     |                                                                              | A1.03.5           | Texnik vositalar (replay, VAR, statistik panel) orqali o'yin jarayonini monitoring qilish |
|         |                            | A2.5                | Musobaqa oldi va musobaqa davomida tartib-intizomni ta'minlash               | A2.01.5           | Jamoalar, o'yinchilar va murabbiylar uchun reglamentga muvofiq tartibni tashkil etish     |
|         |                            |                     |                                                                              | A2.02.5           | Qoidabuzarliklar bo'yicha ogohlantirish, jarimalar va chetlatish choralari qo'llash       |
|         |                            |                     |                                                                              | A2.03.5           | Musobaqa davomida xavfsizlik va intizomni nazorat qilish                                  |
| 2.      | 34222008 Ot poygasi hakami | B1.5                | Poyga jarayonining adolatli o'tishini nazorat qilish                         | B1.01.5           | Start va finish jarayonlarini boshqarish                                                  |
|         |                            |                     |                                                                              | B1.02.5           | Poygada qoidabuzarliklarni aniqlash va rasmiylashtirish                                   |
|         |                            |                     |                                                                              | B1.03.5           | Natijalarni tasdiqlash va rasmiy bayonnoma tuzish                                         |
|         |                            | B2.5                | Poyga vaqtida xavfsizlik va tartibni ta'minlash                              | B2.01.5           | Otlar va chavandozlarning holatini kuzatish va favqulodda holatlarda choralar ko'rish     |
|         |                            |                     |                                                                              | B2.02.5           | Marshrut bo'ylab hakamlar faoliyatini muvofiqlashtirish                                   |
|         |                            |                     |                                                                              | B2.03.5           | Poyga xavfsizligini ta'minlash bo'yicha reglament talablarini bajarish                    |
| 3.      | 34222010 Sport hakami      | D1.5                | Sport o'yinlarini boshqarish va qoidalarga muvofiqligini ta'minlash          | D1.01.5           | O'yin jarayonini boshqarish va xolis hakamlik qilish                                      |
|         |                            |                     |                                                                              | D1.02.5           | Qoidabuzarliklarni aniqlash va tegishli choralarni qo'llash                               |

|    |                                               |      |                                                                                 |         |                                                                                    |
|----|-----------------------------------------------|------|---------------------------------------------------------------------------------|---------|------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                                               | D2.5 | Musobaqaning rasmiy hujjatlarini yuritish                                       | D1.03.5 | Bahsli holatlarda qarorlar qabul qilish va tushuntirish                            |
|    |                                               |      |                                                                                 | D2.01.5 | O'yin protokollarini to'ldirish va tasdiqlash                                      |
|    |                                               |      |                                                                                 | D2.02.5 | Hakamlar brigadasi bilan o'zaro muvofiqlashtirish                                  |
|    |                                               |      |                                                                                 | D2.03.5 | Musobaqa hisobotlarini tayyorlash va topshirish                                    |
| 4. | 34222011 Sport hakami (sport arbitri, referi) | E1.5 | Murakkab o'yin vaziyatlarini baholash va xolis qarorlar qabul qilish            | E1.01.5 | VAR, video replay, sensor texnologiyalari asosida qarorlar qabul qilish            |
|    |                                               |      |                                                                                 | E1.02.5 | Qoidabuzarlik darajasini aniqlash va sanksiyalar qo'llash                          |
|    |                                               |      |                                                                                 | E1.03.5 | O'yin boshqaruvini jamoaviy tarzda muvofiqlashtirish                               |
|    |                                               | E2.5 | Musobaqaning tartib-intizomi va sport madaniyatini ta'minlash                   | E2.01.5 | Sportchilar va murabbiylar bilan muloqot va tartibni nazorat qilish                |
|    |                                               |      |                                                                                 | E2.02.5 | Jismoniy xavfsizlikni ta'minlash bo'yicha choralar ko'rish                         |
|    |                                               |      |                                                                                 | E2.03.5 | Musobaqa reglamenti talablari asosida tartibni boshqarish                          |
| 5. | 34222009 Referi                               | F1.6 | Yuqori darajadagi sport o'yinlarini boshqarish va yakuniy qarorlar qabul qilish | F1.01.6 | O'yin holatlarini professional darajada baholash                                   |
|    |                                               |      |                                                                                 | F1.02.6 | Hakamlar brigadasi faoliyatini boshqarish va muvofiqlashtirish                     |
|    |                                               |      |                                                                                 | F1.03.6 | Qarorlar bo'yicha yakuniy va apellyatsiya asoslarini ishlab chiqish                |
|    |                                               | F2.6 | Musobaqaning rasmiy boshqaruvi va reglamentga rioya etilishini ta'minlash       | F2.01.6 | Rasmiy protokollarni tasdiqlash                                                    |
|    |                                               |      |                                                                                 | F2.02.6 | Musobaqaning tartib va xavfsizlik tizimini nazorat qilish                          |
|    |                                               |      |                                                                                 | F2.03.6 | Yakuniy hisobotlar, texnik bayonnomalar va reglament talablari bo'yicha monitoring |

#### IV. Kasblar xaritasi va mehnat funksiyalari tavsifi

|                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                       |
|------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------|
| Kasbning nomi                                              | Kibersport hakami                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                       |
| Mashg'ulot nomining kodi                                   | 34222                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                       |
| TMR bo'yicha malaka darajasi                               | 5                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                       |
| Malakani baholashga qo'yiladigan talabalar                 | Malakani baholash tavsiya etiladi                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                       |
| Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:           | <p>Kibersport musobaqalarida hakam-assistent, o'yin kuzatuvchisi yoki jamoa menejeri sifatida kamida 1 yil faoliyat yuritgani;</p> <p>Yoki rasmiy kibersport ligalari, turnirlari yo professional o'yin platformalarida (ESL, Facelt, E-Sports Uzbekistan, Challonge, Battlefy va boshqalar) faol ishtirok etgan bo'lishi;</p> <p>Yoki kibersport jamoalari bilan ishlash, online musobaqalar boshqaruvi bo'yicha amaliy tajribaga ega bo'lishi zarur.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                       |
| Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar | <p>18 yoshga to'lgan bo'lishi.</p> <p>Dastlabki tibbiy ko'rikdan o'tgan bo'lishi.</p> <p>Psixologik barqarorlik va yuqori darajada diqqatni jamlash qobiliyatiga ega bo'lishi.</p> <p>Hakamlilik faoliyatini bajarishga to'sqinlik qiladigan ruhiy, ko'rish, eshitish yoki motorika cheklovlari mavjud bo'lmasligi.</p> <p>Korrupsion holatlar, qasddan sodir etilgan jinoyatlar bo'yicha sudlanganlik mavjud bo'lmasligi.</p> <p>Musobaqa jarayonida xolis, adolatli va betaraf bo'lish.</p> <p>Qabul qilinadigan qarorlar uchun javobgarlikni o'z zimmasiga olish.</p> <p>O'z vaqtida, aniq va to'g'ri axborot berish.</p> <p>Stress ostida ham professional muomala va muloqot madaniyatini saqlash.</p> <p>Musobaqa jarayonida nizolarni konstruktiv hal qilish.</p> <p>Texnik jihozlardan to'g'ri foydalanish va intizomiy talablarga qat'iy amal qilish.</p> <p>O'z bilimini yangilab borish, kibersport yangiliklari, qoidalar, texnologiyalarni o'zlashtirib borish.</p> |                       |
| Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar                       | <p>O'rta maxsus professional ta'lim</p> <p>Boshlang'ich professional ta'lim</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                       |
| Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi              | Amaliy tajriba va seminarlar                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                       |
| Kasbiy standartlar reyestrda mavjudligi                    | -                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                       |
| Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari                     | Kibersport arbitri                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                       |
| Boshqa kasblar bilan aloqadorligi                          | <b>TMR bo'yicha malaka darajasi:</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | <b>Kasbning nomi:</b> |
|                                                            | 5                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Sport hakami          |
|                                                            | 5                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Sport arbitri         |



|                                                                                      |                                                                         |                                                                                                                                                                                                    |                                                        |
|--------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|
|                                                                                      |                                                                         | 4–6                                                                                                                                                                                                | E-sport operatori, o'yin kuzatuvchisi, hakam-assistent |
| <b>Mehnat funksiyalarining tavsifi</b>                                               |                                                                         |                                                                                                                                                                                                    |                                                        |
| <b>Kodi va nomi</b>                                                                  | <b>Mehnat vazifalari</b>                                                |                                                                                                                                                                                                    |                                                        |
| A1.5<br>Musobaqa jarayonini boshqarish va qoidalarga rioya etilishini nazorat qilish | A1.01.5<br>O'yin qoidalarining bajarilishini kuzatish va xolis baholash | <b>O'qitish natijalari</b>                                                                                                                                                                         |                                                        |
|                                                                                      |                                                                         | <b>Mehnat harakatlari:</b>                                                                                                                                                                         |                                                        |
|                                                                                      |                                                                         | 1. O'yin jarayonini real vaqt rejimida doimiy kuzatib, har bir o'yinchi harakatining o'yin qoidalariga mosligini, taktik va texnik elementlarning to'g'ri bajarilishini batafsil tahlil qilish;    |                                                        |
|                                                                                      |                                                                         | 2. Qoidabuzarlik belgilari paydo bo'lgan holatlarda vaziyatni tezkor baholab, buzilish darajasini aniqlaydi va tegishli tartib-intizom choralari qo'llanishi uchun zarur protseduralarni boshlash; |                                                        |
|                                                                                      |                                                                         | 3. O'yin davomida jamoalar o'rtasida teng raqobat sharoitini ta'minlab, har qanday afzallik yoki noqonuniy ustunlikka imkon bermaslik uchun hakam-assistentlar bilan muntazam axborot almashish;   |                                                        |
|                                                                                      |                                                                         | 4. Qoidabuzarlik yuz berganda uni dalillar asosida qayd etadi, rasmiy protokollarga kiritadi va qarorni asoslash uchun zarur ma'lumotlarni to'plash;                                               |                                                        |
|                                                                                      |                                                                         | 5. O'yinchi va murabbiylar bilan qisqa, aniq va tushunarli muloqot olib borib, qoidabuzarlik sabablari va choralari tushuntirish;                                                                  |                                                        |
|                                                                                      |                                                                         | 6. O'yin jarayonidagi vaziyatlarni baholashda shaxsiy fikr, hissiyot yoki tashqi ta'sirlardan xoli holda, faqat reglament va dalillar asosida xolis qaror qabul qilish;                            |                                                        |
|                                                                                      |                                                                         | 7. O'yin davomida sport etikasi, tartib va intizomni ta'minlash maqsadida barcha jamoa a'zolarining xatti-harakatlarini kuzatib borish.                                                            |                                                        |
|                                                                                      |                                                                         | <b>Ko'nikma:</b>                                                                                                                                                                                   |                                                        |
|                                                                                      |                                                                         | Kibersport o'yinlarining murakkab texnik qoidalarini amaliy vaziyatlarda tezkor va aniq qo'llash ko'nikmasi.                                                                                       |                                                        |
|                                                                                      |                                                                         | O'yin jarayonini kuzatib, vaziyatni bir necha sekund ichida tahlil qilish va to'g'ri baholash qobiliyati.                                                                                          |                                                        |
|                                                                                      |                                                                         | Qoidabuzarlik darajasini aniqlash, tegishli sanksiya turini tanlash va uni asoslab berish bo'yicha mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmasi.                                                         |                                                        |
|                                                                                      |                                                                         | Jamoalar bilan rasmiy, qisqa va mazmunli kommunikatsiya yuritish hamda nizoli vaziyatlarni yumshoq boshqarish.                                                                                     |                                                        |
|                                                                                      |                                                                         | Diqqatni uzoq vaqt davomida yuqori darajada jamlab ishlash va e'tiborni turli o'yin elementlariga bir vaqtda qaratish qobiliyati.                                                                  |                                                        |
|                                                                                      |                                                                         | <b>Bilim:</b>                                                                                                                                                                                      |                                                        |
|                                                                                      |                                                                         | Kibersport o'yinlarining rasmiy qoidalari, reglamentlari, jazolash va intizom tizimlari bo'yicha chuqur nazariy va amaliy bilimlar.                                                                |                                                        |

|                                                                            |  |                                                                                                                                                        |
|----------------------------------------------------------------------------|--|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                            |  | Qoidabuzarliklarni tasniflash mezonlari, ularning og'irlik darajasi va qo'llaniladigan sanksiyalarning xalqaro standartlari.                           |
|                                                                            |  | Sport etikasi, xolislik va hakamlikning professional tamoyillari, kommunikatsiya madaniyati.                                                           |
|                                                                            |  | O'yin jarayonidagi texnik va taktik elementlarni tahlil qilish uslublari.                                                                              |
|                                                                            |  | Rasmiy protokollar yuritish, hujjatlashtirish va hakamlik qarorlarini asoslash qoidalari.                                                              |
| A1.02.5<br>Bahsli holatlarda qarorlar qabul qilish va qayta ko'rib chiqish |  | <b>Mehnat harakatlari:</b>                                                                                                                             |
|                                                                            |  | 1. Bahsli holat sodir bo'lganda o'yin jarayonini zarur holatda vaqtincha to'xtatadi, vaziyatni to'liq nazoratga oladi va xavfsiz muhitni ta'minlash;   |
|                                                                            |  | 2. Replay, VAR, kameralar va texnik monitoring tizimlaridan foydalanib bahsli epizodning barcha bosqichlarini ketma-ketlik bilan tahlil qilish;        |
|                                                                            |  | 3. Hakam-assistentlar bilan maslahatlashuv orqali vaziyat bo'yicha bir nechta qaror variantlarini ko'rib chiqadi va ularning eng asoslisini tanlash;   |
|                                                                            |  | 4. Bahsli holat bo'yicha yakuniy qarorni rasmiy tarzda e'lon qiladi, qaror sabablarini aniq dalillar asosida tushuntirish;                             |
|                                                                            |  | 5. Zarurat tug'ilganda holatni qayta ko'rib chiqadi, qo'shimcha texnik materiallarni ko'zdan kechiradi va hukmni to'g'rilash bo'yicha protokol tuzish; |
|                                                                            |  | 6. Qarorni qabul qilishda shaxsiy manfaatlardan yiroq bo'lib, butun jarayonning adolatli va sport tamoyillariga mos o'tishini ta'minlash.              |
|                                                                            |  | <b>Ko'nikma:</b>                                                                                                                                       |
|                                                                            |  | Bahsli vaziyatlarni chuqur tahlil qilish va cheklangan vaqt sharoitida puxta asoslangan qaror qabul qilish ko'nikmasi.                                 |
|                                                                            |  | VAR, replay va texnik vositalardan professional tarzda foydalanish.                                                                                    |
|                                                                            |  | O'yinchi va murabbiylar bilan vaziyatni izohlashda muloqotni boshqarish, tushuntirish va nizoni yumshatish ko'nikmalari.                               |
|                                                                            |  | Stress ostida ham xolislikni saqlash va ahamiyatli qarorlarni beg'araz qabul qilish.                                                                   |
|                                                                            |  | Hakamlar brigadasi bilan birgalikda tizimli va samarali ishlash.                                                                                       |
|                                                                            |  | <b>Bilim:</b>                                                                                                                                          |
|                                                                            |  | Bahsli vaziyatlarni ko'rib chiqish metodologiyasi, xalqaro hakamlik amaliyoti va VAR tartibi.                                                          |
|                                                                            |  | O'yin qoidalarining nozik elementlari va ularning talqin qilish me'yorlari.                                                                            |
|                                                                            |  | Qaror qabul qilishda texnik vositalar bergan ma'lumotlarni tahlil qilish qoidalari.                                                                    |

|                                                                                                   |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------|--|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                   |  | Nizolarni boshqarish va sport psixologiyasi bo'yicha asosiy bilimlar.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|                                                                                                   |  | Qarorlarni rasmiylashtirish, qayta ko'rib chiqish protokollari va hujjatlashtirish tartibi.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| A1.03.5 Texnik vositalar (replay, VAR, statistik panel) orqali o'yin jarayonini monitoring qilish |  | <b>Mehnat harakatlari:</b><br>1. Musobaqa oldidan barcha texnik vositalar — replay tizimlari, VAR modullari, statistika panellari, anti-cheat dasturlarini tekshiradi va ular to'liq ishlashini ta'minlash;<br>2. O'yin jarayonida texnik indikatorlarni (ping, FPS, server barqarorligi, paketlar yo'qotilishi) uzluksiz monitoring qiladi va har qanday nosozlikni zudlik bilan aniqlash;<br>3. Texnik nosozlik paydo bo'lsa, musobaqa jarayonini xavfsiz tarzda to'xtatadi, sababini aniqlaydi va mas'ul texnik xodimlarni jalb qilish;<br>4. Statistika panelidan foydalanib, o'yin jarayoni bo'yicha aniq raqamli ma'lumotlarni yig'adi va qaror qabul qilish uchun ulardan foydalanish;<br>5. O'yinchilarning harakatlarini replay orqali tahlil qilib, qaror qabul qilish jarayonida texnik dalillarni qo'llash;<br>6. Musobaqa yakunida texnik materiallarning barchasini rasmiy arxivga topshirish. |
|                                                                                                   |  | <b>Ko'nikma:</b><br>Replay, VAR va boshqa texnik tahlil tizimlari bilan yuqori darajada ishlash ko'nikmasi.<br>Texnik xatoliklarni aniqlash va ularni bartaraf etish bo'yicha tezkor yechimlar ishlab chiqish.<br>Raqamli statistikani tushunish va uni qaror qabul qilishda qo'llay olish.<br>O'yin serverlari ishini tahlil qilish va texnik barqarorlikni baholash.<br>Texnik xavfsizlik protokollariga qat'iy rioya qilish.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| Mas'uliyat va mustaqillik                                                                         |  | <b>Bilimlar:</b><br>Replay, VAR tizimlarining texnik arxitekturasini va ishlash algoritmlari.<br>Kibersportda qo'llaniladigan texnik monitoring standartlari.<br>Anti-cheat tizimlarining ishlash tamoyillari va ulanma xavfsizligi.<br>O'yin serverlarining ishlash mexanizmi, kechikish va uzilishlarning sabab-mexanizmlari.<br>Statistika va texnik tahlil bo'yicha analitik bilimlar.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|                                                                                                   |  | 1. Kibersport hakami musobaqa jarayonini mustaqil boshqaradi, o'yin qoidalarini va reglament asosida qarorlar qabul qiladi hamda barcha qarorlarining asoslangan, xolis va dalillarga tayangan bo'lishini ta'minlash;                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |

|                                                                        |                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                        |                                                                                                  | 2. Hakam o'yin jarayonini doimiy kuzatib boradi, qoidabuzarliklar, texnik nosozliklar yoki sport tamoyillariga zid harakatlarni zudlik bilan aniqlab, ularni bartaraf etish choralari mustaqil ravishda ko'rish;                                                   |
|                                                                        |                                                                                                  | 3. Bahsli va keskin vaziyatlarda hakam hissiyotlarga berilmaydi, har qanday tashqi bosimdan xoli holda professional etikaga, sport xolisligi va xalqaro hakamlik me'yorlariga qat'iy amal qilish;                                                                  |
|                                                                        |                                                                                                  | 4. U musobaqa tashkilotchilari, jamoalar, murabbiylar va texnik xodimlar bilan o'zaro hamkorlikda ishlaydi, biroq qaror qabul qilish bosqichida mustaqillikni saqlaydi va yakuniy hukm faqat o'z professional mas'uliyati doirasida belgilash;                     |
|                                                                        |                                                                                                  | 5. Hakam musobaqa davomida barcha texnik vositalardan (replay, VAR, statistik panel) to'g'ri foydalanish, texnik jarayonlarning uzluksizligini ta'minlash va yuzaga kelgan nosozliklarni rasmiy tartib asosida hujjatlashtirish mas'uliyatini o'z zimmasiga olish; |
|                                                                        |                                                                                                  | 6. U o'yinchilar, murabbiylar va boshqa ishtirokchilar bilan muloqotda sport etikasiga amal qiladi, vaziyatni keskinlashtirmaslik, nizolarni konstruktiv boshqarish va musobaqaning tartibli davom etishini ta'minlash vazifasini bajarish;                        |
|                                                                        |                                                                                                  | 7. Hakam o'z faoliyati davomida musobaqa protokollari, qoidabuzarlik qaydlari, texnik hisobotlar va yakuniy natijalar bo'yicha hujjatlarni o'z vaqtida, aniq va to'g'ri rasmiylashtirish;                                                                          |
|                                                                        |                                                                                                  | 8. U musobaqalar jarayonida o'z malakasini oshirish, yangi texnologiyalar, hakamlik tizimlari va o'yin qoidalaridagi o'zgarishlarni o'zlashtirishga mas'ul bo'lib, doimiy professional rivojlanishga intiladi.                                                     |
| A2.5<br>Musobaqa oldi va musobaqa davomida tartib-intizomni ta'minlash | A2.01.5<br>Jamoalar, o'yinchilar va murabbiylar uchun reglamentga muvofiq tartibni tashkil etish | <b>Mehnat harakatlari:</b>                                                                                                                                                                                                                                         |
|                                                                        |                                                                                                  | 1. Musobaqa oldidan jamoalar, o'yinchilar va murabbiylar uchun rasmiy brifing o'tkazib, reglamentning barcha bandlarini batafsil tushuntiradi.                                                                                                                     |
|                                                                        |                                                                                                  | 2. O'yinchilarning texnik tayyorgarligi, qurilmalarining to'g'ri ishlashi va hisobga olinishi kerak bo'lgan talablarga mosligini tekshirish;                                                                                                                       |
|                                                                        |                                                                                                  | 3. Musobaqa jarayoni (start, tanaffus, yakun)ni belgilangan jadval asosida boshqarish;                                                                                                                                                                             |
|                                                                        |                                                                                                  | 4. O'yinchilarni tartib-intizomga chaqiradi, maydonga kirish va chiqish tartibini nazorat qilish;                                                                                                                                                                  |
|                                                                        |                                                                                                  | 5. Tashkiliy muammolar yuzaga kelganda ularni tezda hal qiladi va musobaqa jarayonini uzluksiz davom ettiradi.                                                                                                                                                     |
|                                                                        |                                                                                                  | <b>Ko'nikma:</b>                                                                                                                                                                                                                                                   |
|                                                                        |                                                                                                  | Reglament asosida musobaqani tashkil etish.                                                                                                                                                                                                                        |
|                                                                        |                                                                                                  | Jamoalar bilan aniq va rasmiy kommunikatsiya yuritish.                                                                                                                                                                                                             |

|  |                                                                                                                    |                                                                                                                                                              |
|--|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |                                                                                                                    | Tashkiliy-situatsion muammolarni tez hal qilish.                                                                                                             |
|  |                                                                                                                    | O'yin boshlanishi va jarayonini boshqarish.                                                                                                                  |
|  |                                                                                                                    | <b>Bilim:</b>                                                                                                                                                |
|  |                                                                                                                    | Kibersport reglamentlari.                                                                                                                                    |
|  |                                                                                                                    | Tashkiliy jarayonlarni boshqarish uslublari.                                                                                                                 |
|  |                                                                                                                    | Musobaqa jadvali va ovoz, aloqa tizimlariga oid texnik talablar.                                                                                             |
|  | A2.02.5<br>Qoidabuzarliklar<br>bo'yicha<br>ogohlantirish,<br>jarimalar va<br>chetlatish<br>choralarini<br>qo'llash | <b>Mehnat harakatlari:</b>                                                                                                                                   |
|  |                                                                                                                    | 1. Musobaqa davomida xavfsiz muhitni ta'minlab, texnik, psixologik va tashkiliy xavflarni oldindan aniqlaydi va bartaraf etish;                              |
|  |                                                                                                                    | 2. O'yinchilarning salomatligi, psixologik holati va xulq-atvorini doimiy kuzatib boradi, kelib chiqishi mumkin bo'lgan nizolarni vaqtida to'xtatish;        |
|  |                                                                                                                    | 3. Texnik uzilishlar, server muammolari, shubhalar yoki tartibsizliklar yuzaga kelganda zudlik bilan chora ko'rish;                                          |
|  |                                                                                                                    | 4. Jamoalar o'rtasida tartib va sport madaniyatini ta'minlaydi, o'yinchilar o'rtasida kelib chiqadigan tortishuvlarni konstruktiv yo'l bilan bartaraf etish; |
|  |                                                                                                                    | 5. Favqulodda holatlarda xavfsizlik protokollariga muvofiq harakat qiladi va vaziyatni to'liq nazorat qiladi.                                                |
|  |                                                                                                                    | <b>Ko'nikmalar:</b>                                                                                                                                          |
|  |                                                                                                                    | Intizomiy qarorlarni aniq, xolis va tezkor qabul qilish.                                                                                                     |
|  |                                                                                                                    | Nizolarni boshqarish va muloqotni to'g'ri yo'lga qo'yish.                                                                                                    |
|  |                                                                                                                    | Qoidabuzarlikni dalil bilan asoslash.                                                                                                                        |
|  |                                                                                                                    | Hujjatlashtirishda aniqlik va tartibga rioya qilish.                                                                                                         |
|  |                                                                                                                    | <b>Bilimlar:</b>                                                                                                                                             |
|  |                                                                                                                    | Intizomiy kodeks va jazolash me'yorlari.                                                                                                                     |
|  |                                                                                                                    | Qoidabuzarliklarni baholash mezonlari.                                                                                                                       |
|  |                                                                                                                    | Rasmiy protokol yuritish qoidalari.                                                                                                                          |
|  |                                                                                                                    | Sport etikasi va konfliktologiya.                                                                                                                            |
|  | A2.03.5 Musobaqa<br>davomida<br>xavfsizlik va<br>intizomni nazorat<br>qilish                                       | <b>Mehnat harakatlari:</b>                                                                                                                                   |
|  |                                                                                                                    | 1. Musobaqa davomida xavfsiz muhitni ta'minlash, texnik, psixologik va tashkiliy xavflarni oldindan aniqlash va bartaraf etish;                              |
|  |                                                                                                                    | 2. O'yinchilarning salomatligi, psixologik holati va xulq-atvorini doimiy kuzatib borish, kelib chiqishi mumkin bo'lgan nizolarni vaqtida to'xtatish;        |
|  |                                                                                                                    | 3. Texnik uzilishlar, server muammolari, shubhalar yoki tartibsizliklar yuzaga kelganda zudlik bilan chora ko'rish;                                          |
|  |                                                                                                                    | 4. Jamoalar o'rtasida tartib va sport madaniyatini ta'minlash, o'yinchilar o'rtasida kelib chiqadigan tortishuvlarni konstruktiv yo'l bilan bartaraf etish;  |
|  |                                                                                                                    | 5. Favqulodda holatlarda xavfsizlik protokollariga muvofiq harakat qilish va vaziyatni to'liq nazorat qilish.                                                |
|  |                                                                                                                    | <b>Ko'nikmalar:</b>                                                                                                                                          |
|  |                                                                                                                    | Xavfsizlik monitoringi bo'yicha professional ko'nikmalar.                                                                                                    |

|  |                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|--|----------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |                                  | Stressli vaziyatlarda xolis, tezkor va aniq qaror qabul qilish.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|  |                                  | Jamoa va o'yinchilar bilan kommunikatsiyani boshqarish.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|  |                                  | Texnik xavflarni aniqlash va oldini olish.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|  |                                  | <b>Bilimlar:</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|  |                                  | Xavfsizlik protokollari (texnik, tashkiliy, psixologik).                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|  |                                  | Kibersport musobaqalarida xavf turlari va ularni boshqarish.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|  |                                  | Ziddiyatlarni bartaraf qilish, psixologik barqarorlik uslublari.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|  |                                  | Favqulodda holatlarni boshqarish tartibi.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|  | <b>Mas'uliyat va mustaqillik</b> | 1. Musobaqalarda qo'llaniladigan kompyuterlar, monitorlar, periferik qurilmalar (klaviatura, sichqoncha, garnitura), professional o'yin kontrollerlari hamda o'yin serverlarining texnik holatini tekshirish, ularning to'g'ri ishlashi, sanitariya-gigiyena talablariga mosligi va xavfsiz ulanishini ta'minlash hakam uchun majburiydir. Hakam musobaqa vaqtida texnik uzilishlar, FPS pasayishi, lag, ping ko'tarilishi kabi holatlarni aniqlash va mutaxassislar bilan birgalikda bartaraf etishni tashkil qilishi kerak. |
|  |                                  | 2. Turnir sahnasi, o'yinchilarning o'tirish joylari, texnik kabinasi, hakamlar paneli, kabel tizimi va elektr ta'minoti xavfsizlik standartlariga muvofiq bo'lishi, elektr kabellari ochiq yotmasligi, qisqa tutashuv, shikastlanish xavfi yoki issiqlik ortishi kabi holatlar oldini olish bo'yicha doimiy monitoring yuritilishi kerak. Hakam o'yinchilar joylashuvi, uskunalar masofasi va sharoitning qulayligini ham nazorat qiladi.                                                                                     |
|  |                                  | 3. Musobaqa jarayonini nazorat qilish uchun qo'llaniladigan replay tizimlari, VAR texnologiyalari, o'yin ichki kuzatuv (spectator mode), tahliliy panellar, killfeed, minimap kuzatuv platformalari, anti-cheat tizimlari va statistik kuzatuv modullaridan to'liq, aniq va o'z vaqtida foydalanish hakam uchun zarurdir. U har bir texnik vositaning funksiyasini bilib, bahsli vaziyatlarni ko'rib chiqishda ulardan to'g'ri foydalanishi kerak.                                                                            |
|  |                                  | 4. Musobaqa jarayoni davomida o'yin serverlari, lokal tarmoqlar, internet ulanish barqarorligi, paket yo'qotilishi, ping ko'rsatkichlari va kechikish (latency) darajasi muntazam kuzatib borilishi lozim. Hakam alohida panel orqali texnik ko'rsatkichlarni nazorat qiladi va o'yin teng sharoitda davom etishi uchun zarur choralarni ko'radi. U server qayta yuklanishi, texnik nosozlik va ulanish uzilishi kabi holatlarda reglament bo'yicha qaror qabul qiladi.                                                       |
|  |                                  | 5. Yong'in, elektr nosozligi, jihozlar qizib ketishi, internet uzilishi, server ishdan chiqishi, texnik xuruj (DDoS) yoki anti-cheat tizimi ogohlantirishlari paydo bo'lganda                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|  |                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|  |                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|  |                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|  |                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|  |                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|  |                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|  |                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|  |                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |

|                                               |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|-----------------------------------------------|--|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                               |  | <p>hakam favqulodda holat protokollarini ishga tushira olishi shart. Bunda musobaqani to'xtatish, vaqtincha kechiktirish yoki qayta boshlash tartiblari reglament asosida amalga oshiriladi. Hakam texnik xodimlarga aniq ko'rsatma berishi va jarayonni to'liq boshqarishi talab etiladi.</p> <p>6. Musobaqa davomida qoidabuzarliklar, qarorlar, statistik ma'lumotlar va texnik holatlar bo'yicha barcha qaydlar elektron protokollar orqali yuritilishi kerak. Hakam kompyuter, planshet, elektron jurnal, onlayn hakamlik paneli, skaner va ma'lumot arxivlash tizimlaridan to'g'ri foydalanib, hujjatlarni sifatli saqlashi va rasmiylashtirishi lozim.</p> <p>7. Kibersport hakami anti-cheat platformalari (VAC, ESEA, FACEIT AC, Riot Vanguard, BattleEye va boshqalar) orqali o'yinchilarning klent jarayonlarini kuzatadi, ruxsatsiz dasturlar, makroslar, skriptlar yoki g'ayrioddiy faoliyatni aniqlash bo'yicha texnik belgilardan xabardor bo'lishi kerak. U har qanday shubhali vaziyatda tergov jarayonini boshlash va tegishli organlarga xabar berish bo'yicha reglamentga amal qiladi.</p> <p>8. Musobaqa jonli translyatsiyasi, kameralar joylashuvi, mikrofonlar, umumiy audio tizim, sahna yoritgichlari va vizual panel (LED ekran) holati nazorati hakamning texnik jarayonga doir mas'uliyatlaridan biri hisoblanadi. U translyatsiya jarayonida texnik muammolar yuzaga kelsa, musobaqa jarayonini to'xtatish yoki davom ettirish bo'yicha qaror qabul qiladi.</p> |
| <p><b>Texnik va/yoki texnologik talab</b></p> |  | <p>1. Musobaqalarda qo'llaniladigan kompyuterlar, monitorlar, periferik qurilmalar (klaviatura, sichqoncha, garnitura), professional o'yin kontrollerlari hamda o'yin serverlarining texnik holatini tekshirish, ularning to'g'ri ishlashi, sanitariya-gigiyena talablariga mosligi va xavfsiz ulanishini ta'minlash hakam uchun majburiydir. Hakam musobaqa vaqtida texnik uzilishlar, FPS pasayishi, lag, ping ko'tarilishi kabi holatlarni aniqlash va mutaxassislar bilan birgalikda bartaraf etishni tashkil qilishi kerak.</p> <p>2. Turnir sahnasi, o'yinchilarning o'tirish joylari, texnik kabinasi, hakamlar paneli, kabel tizimi va elektr ta'minoti xavfsizlik standartlariga muvofiq bo'lishi, elektr kabellari ochiq yotmasligi, qisqa tutashuv, shikastlanish xavfi yoki issiqlik ortishi kabi holatlar oldini olish bo'yicha doimiy monitoring yuritilishi kerak. Hakam o'yinchilar joylashuvi, uskunalar masofasi va sharoitning qulayligini ham nazorat qiladi.</p> <p>3. Musobaqa jarayonini nazorat qilish uchun qo'llaniladigan replay tizimlari, VAR texnologiyalari, o'yin ichki kuzatuv (spectator mode), tahliliy panellar, killfeed, minimap kuzatuv platformalari, anti-cheat</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                  |

|  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|--|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | <p>tizimlari va statistik kuzatuv modullaridan to'liq, aniq va o'z vaqtida foydalanish hakam uchun zarurdir. U har bir texnik vositaning funksiyasini bilib, bahsli vaziyatlarni ko'rib chiqishda ulardan to'g'ri foydalanishi kerak.</p> <p>4. Musobaqa jarayoni davomida o'yin serverlari, lokal tarmoqlar, internet ulanish barqarorligi, paket yo'qotilishi, ping ko'rsatkichlari va kechikish (latency) darajasi muntazam kuzatib borilishi lozim. Hakam alohida panel orqali texnik ko'rsatkichlarni nazorat qiladi va o'yin teng sharoitda davom etishi uchun zarur choralarni ko'radi. U server qayta yuklanishi, texnik nosozlik va ulanish uzilishi kabi holatlarda reglament bo'yicha qaror qabul qiladi.</p> <p>5. Yong'in, elektr nosozligi, jihozlar qizib ketishi, internet uzilishi, server ishdan chiqishi, texnik xuruj (DDoS) yoki anti-cheat tizimi ogohlantirishlari paydo bo'lganda hakam favqulodda holat protokollarini ishga tushira olishi shart. Bunda musobaqani to'xtatish, vaqtincha kechiktirish yoki qayta boshlash tartiblari reglament asosida amalga oshiriladi. Hakam texnik xodimlarga aniq ko'rsatma berishi va jarayonni to'liq boshqarishi talab etiladi.</p> <p>6. Musobaqa davomida qoidabuzarliklar, qarorlar, statistik ma'lumotlar va texnik holatlar bo'yicha barcha qaydlar elektron protokollar orqali yuritilishi kerak. Hakam kompyuter, planshet, elektron jurnal, onlayn hakamlar paneli, skaner va ma'lumot arxivlash tizimlaridan to'g'ri foydalanib, hujjatlarni sifatli saqlashi va rasmiylashtirishi lozim.</p> <p>7. Kibersport hakami anti-cheat platformalari (VAC, ESEA, FACEIT AC, Riot Vanguard, BattleEye va boshqalar) orqali o'yinchilarning klent jarayonlarini kuzatadi, ruxsatsiz dasturlar, makroslar, skriptlar yoki g'ayrioddiy faoliyatni aniqlash bo'yicha texnik belgilardan xabardor bo'lishi kerak. U har qanday shubhali vaziyatda tergov jarayonini boshlash va tegishli organlarga xabar berish bo'yicha reglamentga amal qiladi.</p> <p>8. Musobaqa jonli translyatsiyasi, kameralar joylashuvi, mikrofonlar, umumiy audio tizim, sahna yoritgichlari va vizual panel (LED ekran) holati nazorati hakamning texnik jarayonga doir mas'uliyatlaridan biri hisoblanadi. U translyatsiya jarayonida texnik muammolar yuzaga kelsa, musobaqa jarayonini to'xtatish yoki davom ettirish bo'yicha qaror qabul qiladi.</p> <p>9. Hakam o'yinchilar olib kirgan shaxsiy qurilmalar — klaviatura, sichqoncha, quloqchin, o'yinpad yoki boshqa periferik uskunalarning reglamentga mosligiga baho beradi. Ruxsatsiz skriptli qurilmalar, makro tugmalar</p> |
|--|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|



|  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|--|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | <p>yoki o'zgartirilgan konfiguratsiyalarning qo'llanilishiga yo'l qo'ymaydi.</p> <p>10.Stullar, stol balandligi, monitor masofasi, yorug'lik miqdori va ventilyatsiya talablari xavfsizlik standartlariga muvofiq bo'lishi, o'yinchilar uchun ortiqcha zo'riqish, ko'z charchashi yoki fizik noqulaylik yuzaga kelmasligiga e'tibor beriladi. Hakam ushbu talablarga rioya qilinmaganda texnik xodimlarga ko'rsatma beradi.</p> |
|--|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

LOYIHA

|                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                           |
|------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|
| Kasbning nomi                                              | Ot poygasi hakami                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                           |
| Mashg'ulot nomining kodi                                   | 34222                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                           |
| TMR bo'yicha malaka darajasi                               | 5                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                           |
| Malakani baholashga qo'yiladigan talabalar                 | Malakani baholash tavsiya etiladi                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                           |
| Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:           | <p>Ot sporti yoki chavandozlik musobaqalarida hakam-assistent, marshrut hakami, start-finish hakami yoki poyga kuzatuvchisi sifatida kamida 1 yil ish tajribasiga ega bo'lishi.</p> <p>Ot sporti bo'yicha rasmiy musobaqalarda (milliy yoki xalqaro) tashkiliy yoki texnik rolda ishtirok etgan bo'lishi.</p> <p>Otlar fiziologiyasi, chavandozlar texnikasi, poyga jarayoni va xavfsizlik talablariga oid amaliy malakaga ega bo'lishi.</p>                                                                                                                                                                                                                                            |                                           |
| Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar | <p>18 yoshga to'lgan bo'lishi.</p> <p>Dastlabki tibbiy ko'rikdan o'tgan bo'lishi.</p> <p>Jismoniy faol muhitda ishlash, uzoq vaqt tik holatda turish va tezkor reaksiyaga ega bo'lish qobiliyati.</p> <p>Yuqori darajada diqqatni jamlay olish, xavfli vaziyatlarni tez baholash va qaror qabul qilish.</p> <p>Xolislik, adolat, betaraflik tamoyillariga qat'iy amal qilish.</p> <p>Korrupsion holatlar, qasddan sodir etilgan jinoyatlar bo'yicha sudlanganlik bo'lmasligi.</p> <p>Stress ostida o'zini tuta olish, chavandozlar, murabbiylar, texnik xodimlar bilan qisqa va aniq muloqot qila olish.</p> <p>O'tkir vizual kuzatuvchanlik, fazoviy masofani baholash ko'nikmasi.</p> |                                           |
| Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar                       | <p>O'rta maxsus professional ta'lim</p> <p>Boshlang'ich professional ta'lim</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                           |
| Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi              | <p>Ot sporti hakamligi bo'yicha o'quv kurslari</p> <p>Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha malaka oshirish</p> <p>Amaliy seminarlar, xavfsizlik treninglari</p> <p>Poyga texnologiyalari va musobaqa boshqaruvi bo'yicha qisqa modul kurslar</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                           |
| Kasbiy standartlar reyestrda mavjudligi                    | -                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                           |
| Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari                     | Chavandozlik musobaqasi hakami                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                           |
| Boshqa kasblar bilan aloqadorligi                          | <b>TMR bo'yicha malaka darajasi:</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | <b>Kasbning nomi:</b>                     |
|                                                            | 5                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Sport hakami                              |
|                                                            | 5                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Sport arbitri                             |
|                                                            | 4–6                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Chavandoz yordamchisi, poyga kuzatuvchisi |

| Mehnat funksiyalarining tavsifi                                          |                                                                          |                                                                                                                                                                                   |
|--------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Kodi va nomi                                                             | Mehnat vazifalari                                                        |                                                                                                                                                                                   |
| B1.5<br>Poyga<br>jarayonining<br>adolatli<br>o'tishini<br>nazorat qilish | B1.01.5 Start va<br>finish jarayonlarini<br>boshqarish                   | <b>O'qitish natijalari</b>                                                                                                                                                        |
|                                                                          |                                                                          | <b>Mehnat harakatlari:</b>                                                                                                                                                        |
|                                                                          |                                                                          | 1. Musobaqa davomida otlar va chavandozlarning trayektoriya bo'yicha yurish tartibini kuzatib, itarish, yo'lni to'sish, xavfli manevrlar yoki qoidaga zid harakatlarni aniqlaydi. |
|                                                                          |                                                                          | 2. Qoidabuzarlik sodir bo'lganda vaziyatni darhol qayd etadi, uning og'irlik darajasini aniqlaydi va intizomiy chorani belgilaydi.                                                |
|                                                                          |                                                                          | 3. Guvohlarning ko'rsatmalari, video materiallar, fotofinish natijalari va kuzatuvchi hakamlarning fikrlarini yig'ib, rasmiy bayonnoma tayyorlaydi.                               |
|                                                                          |                                                                          | 4. Qoidabuzarlik bo'yicha yakuniy qarorni e'lon qiladi, chavandoz va jamoa vakiliga qaror sabablari va asoslarini tushuntiradi.                                                   |
|                                                                          |                                                                          | 5. Qoidabuzarliklar takrorlanishining oldini olish uchun tavsiyalar beradi va tegishli reglament bandlarini eslatib o'tadi.                                                       |
|                                                                          |                                                                          | 6. Musobaqa davomida otlar va chavandozlarning trayektoriya bo'yicha yurish tartibini kuzatib, itarish, yo'lni to'sish, xavfli manevrlar yoki qoidaga zid harakatlarni aniqlaydi. |
|                                                                          |                                                                          | <b>Ko'nikma:</b>                                                                                                                                                                  |
|                                                                          |                                                                          | Start-finish jarayonini boshqarish, vaqtni aniq o'lchash va fotofinish texnologiyasidan foydalanish.                                                                              |
|                                                                          |                                                                          | Otlar va chavandozlarning holatini tezkor baholash.                                                                                                                               |
|                                                                          |                                                                          | Favqulodda to'xtatish, qayta start berish va xavfsizlik protokollarini ishga tushirish.                                                                                           |
|                                                                          |                                                                          | Tartib-intizomni boshqarish va bosim ostida qaror chiqarish.                                                                                                                      |
|                                                                          |                                                                          | Dalillar asosida qaror qabul qilish va uni rasmiylashtirish.                                                                                                                      |
|                                                                          |                                                                          | <b>Bilim:</b>                                                                                                                                                                     |
|                                                                          |                                                                          | Chavandozlik poygalari qoidalari, start-finish reglamenti.                                                                                                                        |
|                                                                          |                                                                          | Otlar fiziologiyasi va start oldi holatini baholash mezonlari.                                                                                                                    |
|                                                                          |                                                                          | Fotofinish va elektron o'lchov texnologiyalari.                                                                                                                                   |
|                                                                          |                                                                          | Musobaqa protokollarini yuritish qoidalari.                                                                                                                                       |
|                                                                          |                                                                          | Poyga xavfsizligi bo'yicha me'yorlar.                                                                                                                                             |
|                                                                          | B1.02.5 Poygada<br>qoidabuzarliklarni<br>aniqlash va<br>rasmiylashtirish | <b>Mehnat harakatlari:</b>                                                                                                                                                        |
|                                                                          |                                                                          | 1. Poyga yakunida fotofinish, elektron sensorlar, kuzatuv kameralaridan olingan natijalarni solishtirib, rasmiy g'oliblar tartibini shakllantiradi.                               |
|                                                                          |                                                                          | 2. Har bir otning finishga yetib kelish vaqti, ortda qolish masofasi, texnik ko'rsatkichlari va bahsli holatlar bo'yicha yakuniy ma'lumotlarni yig'adi.                           |
|                                                                          |                                                                          | 3. Natijalarni umumiy bayonnomaga kiritadi, jamoalar va musobaqa tashkilotchilariga tasdiqlaydi.                                                                                  |

|  |                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|--|-----------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |                                                           | <p>4. Natijaga doir tortishuvlar bo'lsa, dalillar asosida qayta ko'rib chiqish va yakuniy qaror berish jarayonini boshqaradi.</p> <p>5. Yakuniy bayonnomani rasmiy arxivga topshiradi.</p> <p><b>Ko'nikma:</b></p> <p>Qoidabuzarliklarni tez va xolis aniqlash.</p> <p>Hujjatlashtirish, protokol tuzish, faktlarni tahlil qilish.</p> <p>Qaror qabul qilishda qat'iyatlilik va adolat.</p> <p>Chavandozlar bilan konfliktni yumshatish.</p> <p>Ovozli yoki yozma izohlarni rasmiy talablarga mos berish.</p> <p><b>Bilim:</b></p> <p>Intizomiy kodeks.</p> <p>Ot sporti qoidabuzarliklarining tasnifi.</p> <p>Video va fotomateriallarni tahlil qilish texnikasi.</p> <p>Qoidalarni talqin qilish me'yorlari.</p> <p>Rasmiy bayonnoma yuritish tartibi.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|  | B1.03.5 Natijalarni tasdiqlash va rasmiy bayonnoma tuzish | <p><b>Mehnat harakatlari:</b></p> <p>1. Poyga yakunida fotofinish, elektron sensorlar, kuzatuv kameralaridan olingan natijalarni solishtirish va rasmiy g'oliblar tartibini shakllantirish;</p> <p>2. Har bir otning finishga yetib kelish vaqti, ortda qolish masofasi, texnik ko'rsatkichlari va bahsli holatlar bo'yicha yakuniy ma'lumotlarni yig'ish;</p> <p>3. Natijalarni umumiy bayonnomaga kiritish, jamoalar va musobaqa tashkilotchilariga tasdiqlash;</p> <p>4. Natijaga doir tortishuvlar bo'lsa, dalillar asosida qayta ko'rib chiqish va yakuniy qaror berish jarayonini boshqarish;</p> <p>5. Yakuniy bayonnomani rasmiy arxivga topshirish.</p> <p><b>Ko'nikma:</b></p> <p>Statistik ma'lumotlar bilan ishlash.</p> <p>Fotofinish tahlili.</p> <p>Qarorlarni hujjatlashtirish.</p> <p>Xatoliklarni aniqlash.</p> <p>Rasmiy jamoalar bilan muloqot.</p> <p><b>Bilim:</b></p> <p>Poyga natijalarini qayd qilish standartlari.</p> <p>Statistik tahlil asoslari.</p> <p>Fotofinish texnologiyasi.</p> <p>Nizolarni ko'rib chiqish me'yorlari.</p> |
|  | Mas'uliyat va mustaqillik                                 | <p>1. Hakam poyga jarayonining barcha bosqichlarini mustaqil boshqarish, qoidalar asosida qaror qabul qilish va qarorlarining dalillarga asoslangan bo'lishini ta'minlash;</p> <p>2. Qoidabuzarlik va xavfli vaziyatlarni aniqlashda tashqi bosimlardan xoli holda, adolatli va betaraf tarzda hukm chiqarish;</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |

|                                                                  |                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                            |
|------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                  |                                                                                                              | 3. Start-finish jarayonida barcha xavfsizlik talablariga rioya qilinishini nazorat qilish va favqulodda vaziyatlarda zudlik bilan to'g'ri choralarni ko'rish;                                                              |
|                                                                  |                                                                                                              | 4. Rasmiy bayonnoma, qarorlar, qoidabuzarliklar bo'yicha hujjatlarni o'z vaqtida va aniq yuritish;                                                                                                                         |
|                                                                  |                                                                                                              | 5. Musobaqa tashkilotchilari, veterinariya xodimlari, xavfsizlik xizmatlari va tramplin hakamlari bilan hamkorlikda ishlash, lekin qaror qabul qilishda mustaqillikni saqlash.                                             |
|                                                                  |                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                            |
| B2.5<br>Poyga vaqtida<br>xavfsizlik va<br>tartibni<br>ta'minlash | B2.01.5 Otlar va<br>chavandozlarning<br>holatini kuzatish<br>va favqulodda<br>holatlarda choralar<br>ko'rish | <b>Mehnat harakatlari:</b>                                                                                                                                                                                                 |
|                                                                  |                                                                                                              | 1. Poyga davomida har bir otning yugurish texnikasi, qadam chastotasi, ritmi, nafas olish faoliyati, qiyin burilish yoki baland tezlikdagi holatlardagi reaksiyasini muntazam kuzatib borish va xavf belgilarini aniqlash; |
|                                                                  |                                                                                                              | 2. Chavandozlarning muvozanatni saqlash darajasi, jilovga bo'lgan nazorati, poyga yo'lida to'g'ri joylashishi va xavfli manevrlardan foydalanish ehtimolini baholash;                                                      |
|                                                                  |                                                                                                              | 3. Otning nogahoniy to'xtashi, yiqilishi, oyoq jarohati, charchash holati yoki chavandozning yiqilish ehtimoli yuzaga kelganda tezkor signal berish va poygani vaqtincha to'xtatish choralarni ko'rish;                    |
|                                                                  |                                                                                                              | 4. Favqulodda vaziyatdan so'ng veterinariya xodimlariga, tibbiy brigadalarga, marshrut bo'yicha hakamlarga va xavfsizlik guruhiga aniq ko'rsatmalar berish;                                                                |
|                                                                  |                                                                                                              | 5. Xavfli vaziyatlar bo'yicha dalillarni qayd etish, guvohlarning fikrini yig'ish va poyga xavfsizligi bo'yicha rasmiy hisobot tuzish;                                                                                     |
|                                                                  |                                                                                                              | 6. Poyga davomida shamol, chang ko'tarilishi, maydon holati (ho'l, sirpanchiq) yoki boshqa tashqi omillar xavf tug'dirsa, musobaqani vaqtincha to'xtatish bo'yicha asoslangan qaror chiqarish;                             |
|                                                                  |                                                                                                              | 7. Poyga davomida shamol, chang ko'tarilishi, maydon holati (ho'l, sirpanchiq) yoki boshqa tashqi omillar xavf tug'dirsa, musobaqani vaqtincha to'xtatish bo'yicha asoslangan qaror chiqarish;                             |
|                                                                  |                                                                                                              | 8. Favqulodda vaziyatdan so'ng poygani qayta boshlash yoki to'xtatib qo'yish bo'yicha yakuniy qarorni tanlangan dalillar asosida rasmiylashtirish.                                                                         |
|                                                                  |                                                                                                              | <b>Ko'nikma:</b>                                                                                                                                                                                                           |
|                                                                  |                                                                                                              | Ot va chavandoz holatini tezkor tahlil qilish.                                                                                                                                                                             |
|                                                                  |                                                                                                              | Xavfli vaziyatlarni aniqlash va tezkor choralar ko'rish.                                                                                                                                                                   |
|                                                                  |                                                                                                              | Favqulodda vaziyatlarda boshqaruvni qo'lga olish.                                                                                                                                                                          |
|                                                                  |                                                                                                              | Veterinariya va tibbiy guruh bilan hamkorlik qilish.                                                                                                                                                                       |
|                                                                  |                                                                                                              | Dalillarni to'plash va rasmiy hujjatlashtirish.                                                                                                                                                                            |

|  |                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|--|-----------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |                                                                 | <b>Bilim:</b><br>Otlar fiziologiyasi va poyga paytidagi xavf belgilarini baholash me'yorlari.<br>Chavandozlik texnikasi va xavfsizlik uslublari.<br>Favqulodda vaziyatlarni boshqarish protokollari.<br>Veterinariya xavfsizligi va zudlik bilan yordam chaqirish tartibi.<br>Xavfli manevrlar va qoidabuzarliklarning tasnifi.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|  | B2.02.5 Marshrut bo'ylab hakamlar faoliyatini muvofiqlashtirish | <b>Mehnat harakatlari:</b><br>1. Poyga maydonidagi barcha uchastka hakamlarining joylashuvini oldindan rejalashtiradi, ularning har biri uchun kuzatuv burchagi, mas'uliyat zonasi va aloqa tartibini belgilaydi.<br>2. Musobaqa jarayonida uchastka hakamlari bilan uzluksiz aloqa o'rnatadi, real vaqt rejimida ularning kuzatuv ma'lumotlarini qabul qiladi va zarur hollarda ularga ko'rsatmalar beradi.<br>3. Marshrut bo'ylab yuzaga kelgan qoidabuzarliklar, xavfli manevrlar yoki texnik nosozliklar haqida barcha bo'limlarga tezkor xabar uzatadi va ularni umumlashtirib, markaziy protokolga kiritadi.<br>4. Har bir uchastka hakamining qaydlarini solishtiradi, mos kelmagan yoki qarama-qarshi ma'lumotlarni aniqlab, yakuniy qaror chiqarish uchun tahlil qiladi.<br>5. Radioaloqa, signal bayroqlari, qo'shimcha vizual belgilar orqali marshrut bo'ylab tartib va uzluksiz boshqaruvni ta'minlaydi.<br>6. Favqulodda vaziyatlarda uchastka hakamlarini birlashtirib, koordinatsiyalangan tarzda tezkor chora ko'rishni boshqaradi.<br>7. Poyga tugagach, hakamlar guruhining umumiy hisobotini shakllantiradi, barcha kuzatuv protokollarini yagona rasmiy hujjatga jamlaydi.<br><b>Ko'nikma:</b><br>Katta hakamlar brigadasi faoliyatini boshqarish.<br>Radioaloqa va marshrut signal tizimlaridan samarali foydalanish.<br>Bir vaqtning o'zida bir nechta ma'lumot manbasini tahlil qilish.<br>Qarama-qarshi dalillar bo'yicha qaror chiqarish.<br>Muvofiqlashtirish va liderlik ko'nikmalari.<br><b>Bilim:</b><br>Marshrutni tashkil etish texnologiyasi.<br>Hakamlar brigadasi ishini tartibga soluvchi reglamentlar.<br>Xavfsizlik belgilarining semantikasi (bayroqlar, signallar).<br>Aloqa protokollari va radioaloqa texnologiyalari. |

|  |                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|--|--------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |                                                                                | Jamoaviy boshqaruv psixologiyasi.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|  | B2.03.5 Poyga xavfsizligini ta'minlash bo'yicha reglament talablarini bajarish | <p><b>Mehnat harakatlari:</b></p> <p>1. Musobaqa boshlanishidan oldin poyga yo'li, to'siqlar, xavfsizlik devorlari, belgilar, favqulodda chiqish yo'llari va veterinariya zonalarining holatini reglament bo'yicha to'liq tekshiradi.</p> <p>2. Otlar uchun xavf tug'dirishi mumkin bo'lgan chuqurlik, sirpanchiq joylar, keskin burilishlar, notekis qoplamalar yoki boshqa texnik nuqsonlarni aniqlab, ularni bartaraf etish bo'yicha tashkilotchilarga rasmiy topshiriq beradi.</p> <p>3. Poyga davomida xavfsizlik xodimlari, veterinariya nazorati, texnik guruh va uchastka hakamlarining faoliyatini birlashtiradi va reglamentga muvofiq jips ishlashini ta'minlaydi.</p> <p>4. Xavfsizlik standartlariga rioya qilinmagan holat aniqlansa, poyga jarayonini vaqtincha to'xtatadi va nuqson bartaraf etilmaguncha davom ettirishga ruxsat bermaydi.</p> <p>5. Har bir xavfsizlik chorasini bo'yicha rasmiy monitoring protokolini yuritadi, rasmiy tekshiruvlar natijalarini bayonnoma shaklida tasdiqlaydi.</p> <p>6. Poyga vaqtida shamol, yomg'ir, hududning zichligi, tomoshabinlar xavfsizligi kabi tashqi omillarni baholab, kerak bo'lsa xavfsizlik darajasini oshirish bo'yicha qo'shimcha choralar belgilaydi.</p> <p>7. Poyga tugagach, xavfsizlik bo'yicha yakuniy hisobot tayyorlaydi va tashkilotchilarga quyidagi musobaqalarda talablarni yanada takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar beradi.</p> <p><b>Ko'nikma:</b></p> <p>Xavfsizlik reglamentlarini chuqur talqin qilish.</p> <p>Texnik va tashkiliy nuqsonlarni aniqlash.</p> <p>Favqulodda to'xtatish va boshqarish protokollarini qo'llash.</p> <p>Xavfsizlik guruhlarini faoliyatini muvofiqlashtirish.</p> <p>Rasmiy hisobot tayyorlash va hujjatlashtirish.</p> <p><b>Bilim:</b></p> <p>Ot poygasi xavfsizligi bo'yicha xalqaro va milliy reglamentlar.</p> <p>Poyga yo'li konstruksiyasi, to'siqlar va belgilar talablari.</p> <p>Veterinariya xavfsizligi va hayvonlar huquqi me'yorlari.</p> <p>Poyga jarayonida xavf omillarini boshqarish metodlari.</p> <p>Musobaqa oldi va musobaqa davomidagi xavfsizlik protokollari.</p> |
|  | Mas'uliyat va mustaqillik                                                      | 1. Hakam poyga maydonidagi barcha xavfsizlik talablarining bajarilishini mustaqil nazorat qilish va bu borada yakuniy qaror qabul qilish vakolatiga ega;                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |

|                                        |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|----------------------------------------|--|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                        |  | <p>2. Xavfsizlik talablari buzilgan taqdirda musobaqani to'xtatish yoki davom ettirish bo'yicha qarorni tashqi aralashuviz qabul qilish;</p> <p>3. Xavfsizlik guruhlari, veterinariya xodimlari va texnik xizmatlarning faoliyatini boshqarish, ammo qarorlar qabul qilishda xolislikni saqlash;</p> <p>4. Hujjatlarni yuritish, reglament buzilishlari bo'yicha hisobotlar tayyorlash va bayonnomalarni rasmiylashtirishda shaxsiy mas'uliyatni zimmasiga olish;</p> <p>5. Tomoshabinlar, chavandozlar va otlar xavfsizligini eng ustuvor vazifa sifatida ko'rish va barcha xavfsizlik choralarining bajarilishini ta'minlash.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| <b>Texnik va/yoki texnologik talab</b> |  | <p>1. Ot poygasi hakami musobaqa jarayonida foydalaniladigan asosiy texnik vositalardan (start va finish signal tizimlari, vaqtni o'lchash qurilmalari, foto-finish tizimlari, radioaloqa vositalari, signal bayroqlari va belgilar) xavfsiz, to'g'ri va reglament talablariga muvofiq foydalana olishi, ularning ish holatini doimiy nazorat qilishi lozim.</p> <p>2. Hakam poyga jarayonini xolis baholash maqsadida video kuzatuv kameralaridan, qayta ko'rish (replay) tizimlaridan, foto-finish va raqamli monitoring dasturlaridan samarali foydalana olishi, bahsli holatlarni ushbu texnologiyalar asosida tahlil qilish ko'nikmasiga ega bo'lishi zarur.</p> <p>3. Ot poygasi hakami marshrut bo'ylab joylashgan hakamlar, xavfsizlik xodimlari, veterinariya va tibbiy brigadalar bilan uzluksiz aloqa o'rnatish uchun radioaloqa vositalari, signal bayroqlari va ovozli ogohlantirish tizimlaridan to'g'ri foydalanishi, favqulodda holatlarda tezkor signal berishni ta'minlashi kerak.</p> <p>4. Poyga yo'lagi, start va finish hududlari, otlar uchun ajratilgan joylar hamda tomoshabinlar hududi belgilangan sanitariya-gigiyena va xavfsizlik talablariga mos bo'lishini nazorat qilishi, sirpanchiq, notekis yoki xavf tug'diruvchi omillarni aniqlab, ularni bartaraf etish choralari ko'rish lozim.</p> <p>5. Hakam poyga maydonida foydalaniladigan elektr uskunalar, signal tizimlari va texnik qurilmalar bilan ishlashda yong'in va elektr xavfsizligi qoidalariga qat'iy rioya qilishi, favqulodda vaziyatlarda evakuatsiya va xavfsizlik choralari bilishi va amalda qo'llay olishi shart.</p> <p>6. Ot poygasi hakami musobaqa reglamenti, xavfsizlik bo'yicha yo'riqnomalar, texnik qurilmalarning foydalanish qoidalari, rasmiy bayonnomalar va hisobot shakllarini o'qish,</p> |



|  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | <p>tushunish va amaliyotda to'g'ri qo'llash salohiyatiga ega bo'lishi kerak.</p> <p>7. Musobaqalarni yanada shaffof va adolatli o'tkazish maqsadida zamonaviy raqamli baholash tizimlari, elektron bayonnomalar, onlayn monitoring platformalari va statistik tahlil dasturlarini amaliy faoliyatga joriy eta olishi, ushbu texnologiyalar bo'yicha yangiliklarni doimiy o'zlashtirib borishi zarur.</p> |
|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

LOYIHA

|                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                            |
|------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------|
| Kasbning nomi                                              | Sport hakami                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                            |
| Mashg'ulot nomining kodi                                   | 34222                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                            |
| TMR bo'yicha malaka darajasi                               | 5                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                            |
| Malakani baholashga qo'yiladigan talabalar                 | Malakani baholash tavsiya etiladi                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                            |
| Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:           | Sport musobaqalarida hakam-assistent, yon hakam yoki protokol yurituvchi sifatida kamida 1 yil amaliy tajribaga ega bo'lishi; yoki sport maktablari, sport klublari, federatsiyalar tomonidan tashkil etilgan rasmiy musobaqalarda faol ishtirok etgan bo'lishi; yoki tegishli sport turi bo'yicha musobaqalarni boshqarish va hakamlik qilish tajribasiga ega bo'lishi talab etiladi.                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                            |
| Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar | 18 yoshga to'lgan bo'lishi;<br>dastlabki tibbiy ko'rikdan o'tgan bo'lishi;<br>ko'rish, eshitish va harakat koordinatsiyasi hakamlik faoliyatini bajarishga yaroqli bo'lishi;<br>qasddan sodir etilgan jinoyatlar bo'yicha sudlanganlik holati mavjud bo'lmasligi;<br>xolislik va adolat tamoyillariga qat'iy amal qilish;<br>qabul qilingan qarorlar uchun shaxsiy javobgarlikni o'z zimmasiga olish;<br>stressli vaziyatlarda ham professional muomala madaniyatini saqlash;<br>sport etikasi va intizom talablariga rioya qilish;<br>jamoalar, sportchilar va murabbiylar bilan konstruktiv muloqot olib borish;<br>o'z bilim va ko'nikmalarini doimiy ravishda yangilab borish. |                            |
| Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar                       | O'rta maxsus professional ta'lim<br>Boshlang'ich professional ta'lim                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                            |
| Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi              | Amaliy hakamlik tajribasi, seminarlar, treninglar va malaka oshirish kurslarida muntazam ishtirok etish orqali kasbiy rivojlanish ta'minlanadi.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                            |
| Kasbiy standartlar reyestrda mavjudligi                    | -                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                            |
| Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari                     | Sport arbitri<br>Referi                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                            |
| Boshqa kasblar bilan aloqadorligi                          | <b>TMR bo'yicha malaka darajasi:</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | <b>Kasbning nomi:</b>      |
|                                                            | 5                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Sport arbitri              |
|                                                            | 4–6                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Hakam-assistent, yon hakam |
| <b>Mehnat funksiyalarining tavsifi</b>                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                            |
| <b>Kodi va nomi</b>                                        | <b>Mehnat vazifalari</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                            |
|                                                            | <b>O'qitish natijalari</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                            |
|                                                            | <b>Mehnat harakatlari:</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                            |
|                                                            | 1. Sport musobaqasi jarayonini boshidan oxirigacha uzluksiz kuzatib borish, o'yinchilarning barcha harakatlari belgilangan sport qoidalar va reglament talablariga muvofiqligini real vaqt rejimida baholash;                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                            |

|                                                                          |                                                                     |                                                                                                                                                                                           |
|--------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| D1.5 Sport o'yinlarini boshqarish va qoidalarga muvofiqligini ta'minlash | D1.01.5 O'yin jarayonini boshqarish va xolis hakamlilik qilish      | 2. O'yin davomida har bir epizodni xolislik tamoyiliga asoslangan holda tahlil qilish, sportchilarning texnik va taktik harakatlarini qoidalar doirasida amalga oshirilishini ta'minlash; |
|                                                                          |                                                                     | 3. O'yin jarayonida yuzaga keladigan tezkor va murakkab vaziyatlarda hakamlilik signallari, imo-ishoralar va rasmiy belgilar orqali o'yinni boshqarish;                                   |
|                                                                          |                                                                     | 4. Jamoalar o'rtasida teng sharoitni saqlash, noqonuniy ustunlikka yo'l qo'ymaslik va sportda raqobat muhitini ta'minlash maqsadida yordamchi hakamlar bilan doimiy hamkorlik qilish;     |
|                                                                          |                                                                     | 5. O'yin davomida sport etikasi, intizom va o'zaro hurmat tamoyillariga rioya qilishni nazorat qilish.                                                                                    |
|                                                                          |                                                                     | <b>Ko'nikma:</b>                                                                                                                                                                          |
|                                                                          |                                                                     | Sport o'yinlari qoidalarini real vaziyatlarda tezkor va aniq qo'llash ko'nikmasi.                                                                                                         |
|                                                                          |                                                                     | O'yin jarayonini bir vaqtning o'zida bir nechta jihat bo'yicha kuzatish va tezkor tahlil qilish qobiliyati.                                                                               |
|                                                                          |                                                                     | Hakamlilik signallari va rasmiy ishoralardan professional darajada foydalanish.                                                                                                           |
|                                                                          |                                                                     | O'yinchilar va murabbiylar bilan rasmiy va tushunarli muloqot olib borish.                                                                                                                |
|                                                                          |                                                                     | Yuqori darajada diqqatni jamlab, uzoq vaqt davomida xolis qaror qabul qilish.                                                                                                             |
|                                                                          |                                                                     | <b>Bilim:</b>                                                                                                                                                                             |
|                                                                          |                                                                     | Sport turiga oid rasmiy qoidalar, reglamentlar va hakamlilik yo'riqnomalari.                                                                                                              |
|                                                                          |                                                                     | Sport etikasi, xolislik va adolat tamoyillari.                                                                                                                                            |
|                                                                          |                                                                     | O'yin texnikasi va taktikasi asoslari.                                                                                                                                                    |
|                                                                          |                                                                     | Hakamlilik belgilari, imo-ishoralar va signal tizimlari.                                                                                                                                  |
|                                                                          |                                                                     | Musobaqalarni boshqarish bo'yicha xalqaro va milliy amaliyotlar.                                                                                                                          |
|                                                                          | D1.02.5 Qoidabuzarliklarni aniqlash va tegishli choralarni qo'llash | <b>Mehnat harakatlari:</b>                                                                                                                                                                |
|                                                                          |                                                                     | 1. O'yin jarayonida sodir bo'lgan qoidabuzarliklarni aniqlash va ularning og'irlik darajasini belgilash;                                                                                  |
|                                                                          |                                                                     | 2. Qoidabuzarlik turiga mos ravishda ogohlantirish, jarima yoki chetlatish choralarni qo'llash;                                                                                           |
|                                                                          |                                                                     | 3. Qarorlarni belgilangan tartibda o'yinchilarga va jamoa vakillariga aniq va tushunarli tarzda yetkazish;                                                                                |
|                                                                          |                                                                     | 4. Qoidabuzarliklarni rasmiy qayd etish va protokollarga kiritish;                                                                                                                        |
|                                                                          |                                                                     | 5. Takroriy qoidabuzarliklarning oldini olish maqsadida o'yin intizomini kuchaytirish.                                                                                                    |
|                                                                          |                                                                     | <b>Ko'nikma:</b>                                                                                                                                                                          |
|                                                                          |                                                                     | Qoidabuzarliklarni tezkor aniqlash va baholash.                                                                                                                                           |
|                                                                          |                                                                     | Intizomiy choralarni xolis va qat'iy qo'llash.                                                                                                                                            |
|                                                                          |                                                                     | Nizoli vaziyatlarda muloqotni to'g'ri boshqarish.                                                                                                                                         |
|                                                                          |                                                                     | Qarorlarni asoslab berish va tushuntirish.                                                                                                                                                |
|                                                                          |                                                                     | Qoidabuzarliklarni tezkor aniqlash va baholash.                                                                                                                                           |
|                                                                          |                                                                     | <b>Bilim:</b>                                                                                                                                                                             |
|                                                                          |                                                                     | Intizomiy jazolar tizimi va qo'llash mezonlari.                                                                                                                                           |

|                                                |                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                    |
|------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                |                                                                 | Qoidabuzarliklarni tasniflash qoidalari.                                                                                                                                                                                                           |
|                                                |                                                                 | Rasmiy protokollarni yuritish talablari.                                                                                                                                                                                                           |
|                                                |                                                                 | Sport konfliktologiyasi asoslari.                                                                                                                                                                                                                  |
|                                                | D1.03.5 Bahsli holatlarda qarorlar qabul qilish va tushuntirish | <b>Mehnat harakatlari:</b>                                                                                                                                                                                                                         |
|                                                |                                                                 | 1. Bahsli vaziyatlarda o'yinni zarur hollarda to'xtatib, vaziyatni to'liq tahlil qiladi.                                                                                                                                                           |
|                                                |                                                                 | 2. Yordamchi hakamlar bilan maslahatlashib, qarorning eng asosli variantini tanlaydi.                                                                                                                                                              |
|                                                |                                                                 | 3. Yakuniy qarorni rasmiy tarzda e'lon qilib, uning sabablarini tushuntiradi.                                                                                                                                                                      |
|                                                |                                                                 | 4. Qaror qabul qilishda shaxsiy manfaatlar va tashqi bosimlardan xoli bo'ladi.                                                                                                                                                                     |
|                                                |                                                                 | 5. Bahsli vaziyatlarni sport tamoyillariga mos ravishda hal etadi.                                                                                                                                                                                 |
|                                                |                                                                 | <b>Ko'nikmalar:</b>                                                                                                                                                                                                                                |
|                                                |                                                                 | Murakkab vaziyatlarda tezkor va puxta qaror qabul qilish.                                                                                                                                                                                          |
|                                                |                                                                 | Stress ostida xolislikni saqlash.                                                                                                                                                                                                                  |
|                                                |                                                                 | Nizolarni konstruktiv boshqarish.                                                                                                                                                                                                                  |
|                                                |                                                                 | <b>Bilimlar:</b>                                                                                                                                                                                                                                   |
|                                                |                                                                 | Bahsli vaziyatlarni ko'rib chiqish metodikasi.                                                                                                                                                                                                     |
|                                                |                                                                 | Sport psixologiyasi asoslari.                                                                                                                                                                                                                      |
|                                                |                                                                 | Hakamlik qarorlarini rasmiylashtirish tartibi.                                                                                                                                                                                                     |
|                                                | Mas'uliyat va mustaqillik                                       | 1. Sport hakami musobaqa jarayonini mustaqil boshqaradi, barcha qarorlarni sport qoidalari va reglament asosida xolis ravishda qabul qiladi.                                                                                                       |
|                                                |                                                                 | 2. U o'yin davomida qoidabuzarliklarni aniqlash, intizomiy choralarni qo'llash va bahsli vaziyatlarni hal etish uchun to'liq professional javobgarlikni o'z zimmasiga oladi.                                                                       |
|                                                |                                                                 | 3. Hakam tashqi bosim, jamoalar manfaatlar yoki shaxsiy munosabatlardan qat'i nazar, faqat sport adolati va xolislik tamoyillariga tayanadi.                                                                                                       |
|                                                |                                                                 | 4. Yordamchi hakamlar bilan hamkorlikda ishlagan holda, yakuniy qarorlar bo'yicha mustaqillikni saqlaydi.                                                                                                                                          |
|                                                |                                                                 | 5. Musobaqa jarayonining tartibli, xavfsiz va adolatli o'tishi uchun mas'ul hisoblanadi.                                                                                                                                                           |
|                                                |                                                                 | 6. Tarbiyachilar, tibbiy xodimlar, ota-onalar va boshqa mutaxassislar bilan samarali hamkorlik qiladi, yangi uslublar va innovatsion yondashuvlarni tatbiq etishda tashabbus ko'rsatadi.                                                           |
|                                                |                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                    |
| D2.5 Musobaqaning rasmiy hujjatlarini yuritish | D2.01.5 O'yin protokollarini to'ldirish va tasdiqlash           | <b>Mehnat harakatlari:</b>                                                                                                                                                                                                                         |
|                                                |                                                                 | 1. Sport musobaqasi boshlanishidan oldin o'yin protokollarini belgilangan shakl va reglament talablari asosida tayyorlaydi hamda ishtirokchi jamoalar, sportchilar va hakamlar tarkibi bo'yicha dastlabki ma'lumotlarni kiritadi.                  |
|                                                |                                                                 | 2. O'yin davomida sodir bo'lgan barcha muhim holatlar — gollar, ochkolar, qoidabuzarliklar, ogohlantirishlar, jarimalar, chetlatishlar va almashtirishlarni real vaqt rejimida yoki belgilangan tartibda protokollarga aniq va xatosiz qayd etadi. |

|  |                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|--|-----------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |                                                           | <p>3. Bahsli vaziyatlar yoki intizomiy choralar bo'yicha qabul qilingan qarorlarni hujjatlashtirib, ularning sabablarini protokolga asosli tarzda kiritadi.</p> <p>4. O'yin yakunlangandan so'ng natijalarni tekshiradi, hisobni tasdiqlaydi va barcha yozuvlarning to'liqligi hamda aniqligini qayta ko'zdan kechiradi.</p> <p>5. Rasmiy protokollarni yordamchi hakamlar bilan birgalikda tasdiqlab, imzolaydi va ularni musobaqa tashkilotchilariga belgilangan muddatda topshiradi.</p> <p><b>Ko'nikma:</b></p> <p>O'yin protokollarini belgilangan namunalar asosida to'g'ri va tizimli yuritish.</p> <p>Raqamli va yozma ma'lumotlarni tezkor va xatosiz qayd etish.</p> <p>Hujjatlarda aniqlik, izchillik va rasmiy uslubni saqlash.</p> <p>Qarorlarni hujjatlashtirishda reglament talablariga qat'iy amal qilish.</p> <p><b>Bilim:</b></p> <p>Sport musobaqalarida qo'llaniladigan rasmiy protokollar shakli va yuritish tartibi.</p> <p>Qoidabuzarliklar va intizomiy choralarni hujjatlashtirish qoidalari.</p> <p>Natijalarni rasmiylashtirish va tasdiqlash bo'yicha me'yoriy talablar.</p> <p>Hujjatlarning yuridik ahamiyati va mas'uliyati.</p>                                         |
|  | D2.02.5 Hakamlar brigadasi bilan o'zaro muvofiqlashtirish | <p><b>Mehnat harakatlari:</b></p> <p>1. Musobaqa oldidan hakamlar brigadasi bilan yig'ilish o'tkazib, vazifalar taqsimoti, mas'uliyat chegaralari va hujjatlashtirish tartibini kelishib oladi.</p> <p>2. O'yin davomida yordamchi hakamlar, vaqt hakami, kotib va boshqa mas'ul shaxslar bilan uzluksiz aloqa o'rnatadi.</p> <p>3. Qoidabuzarliklar, bahsli holatlar va muhim epizodlar bo'yicha hakamlar brigadasidan axborot to'playdi va uni rasmiy hujjatlarga kiritishda muvofiqlashtiradi.</p> <p>4. Hujjatlarda nomuvofiqlik yoki qarama-qarshi ma'lumotlar aniqlanganda, ularni jamoaviy muhokama orqali aniqlashtiradi.</p> <p>5. Hakamlar brigadasi faoliyatining bir xil va uyg'un bo'lishini ta'minlab, yakuniy hujjatlarning to'g'riligini kafolatlaydi.</p> <p><b>Ko'nikma:</b></p> <p>Jamoa bilan muvofiqlashgan holda ishlash va vazifalarni taqsimlash.</p> <p>Rasmiy muloqot va axborot almashinuvi.</p> <p>Qarama-qarshi ma'lumotlarni tahlil qilish va muvofiqlashtirish.</p> <p><b>Bilim:</b></p> <p>Hakamlar brigadasi tuzilmasi va vazifalari.</p> <p>Jamoaviy hakamlik faoliyatini tashkil etish tamoyillari.</p> <p>Axborot almashinuvi va hujjatlarni kelishish tartibi.</p> |

|                                 |                                                         |                                                                                                                                                                                                                           |
|---------------------------------|---------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                 | D2.03.5 Musobaqa hisobotlarini tayyorlash va topshirish | <b>Mehnat harakatlari:</b>                                                                                                                                                                                                |
|                                 |                                                         | 1. Musobaqa yakunida oʻyin protokollari, intizomiy qaydlar va texnik maʼlumotlar asosida yakuniy hisobotlarni tayyorlaydi.                                                                                                |
|                                 |                                                         | 2. Hisobotda musobaqa jarayoni, yuzaga kelgan bahsli holatlar, qoʻllangan jazolar va yakuniy natijalarni toʻliq va izchil aks ettiradi.                                                                                   |
|                                 |                                                         | 3. Hakamlik faoliyatiga oid xulosalar va zarur tavsiyalarni hisobotga kiritadi.                                                                                                                                           |
|                                 |                                                         | 4. Hisobotlarni belgilangan muddatda musobaqa tashkilotchilari, federatsiya yoki masʼul organlarga topshiradi.                                                                                                            |
|                                 |                                                         | 5. Hujjatlarni arxivlash va saqlash talablariga muvofiq tartibga soladi.                                                                                                                                                  |
|                                 |                                                         | <b>Koʻnikma:</b>                                                                                                                                                                                                          |
|                                 |                                                         | Analitik va tizimli hisobot tuzish.                                                                                                                                                                                       |
|                                 |                                                         | Rasmiy yozishma va hujjatlashtirish madaniyati.                                                                                                                                                                           |
|                                 |                                                         | Maʼlumotlarni umumlashtirish va xulosalar chiqarish.                                                                                                                                                                      |
|                                 |                                                         | <b>Bilim:</b>                                                                                                                                                                                                             |
|                                 |                                                         | Sport musobaqalari boʻyicha hisobotlar tuzish tartibi.                                                                                                                                                                    |
|                                 | Meʼyoriy-huquqiy hujjatlar va hisobot shakllari.        |                                                                                                                                                                                                                           |
|                                 | Arxivlash va hujjatlarni saqlash qoidalari.             |                                                                                                                                                                                                                           |
|                                 | Masʼuliyat va mustaqillik                               | 1. Sport hakami musobaqaga oid barcha rasmiy hujjatlarni belgilangan tartibda mustaqil ravishda yuritadi.                                                                                                                 |
|                                 |                                                         | 2. Protokollar, natijalar va hisobotlarning aniqligi va ishonchligi uchun shaxsan javob beradi.                                                                                                                           |
|                                 |                                                         | 3. Hujjatlarni oʻz vaqtida topshirish va saqlashni taʼminlaydi.                                                                                                                                                           |
|                                 |                                                         | 4. Hakamlar brigadasi bilan muvofiqlashgan holda ishlaydi, biroq hujjatlashtirish jarayonida mustaqillikni saqlaydi.                                                                                                      |
| Texnik va/yoki texnologik talab |                                                         | 1. Sport musobaqalarida foydalaniladigan hakamlik vositalari — hushtaklar, signal bayroqlari, kartochkalar, taymerlar, hisoblagichlar va elektron tablolardan toʻgʻri, xavfsiz va reglamentga muvofiq foydalanishi shart. |
|                                 |                                                         | 2. Oʻyin maydoni, sport anjomlari, chiziqlar, darvozalar, toʻrlar va boshqa texnik elementlarning belgilangan standartlarga mosligini musobaqa oldidan va davomida nazorat qiladi.                                        |
|                                 |                                                         | 3. Elektron hisoblash tizimlari, video qayd vositalari yoki tablolardan foydalaniladigan sport turlarida ularning toʻgʻri ishlashini taʼminlaydi.                                                                         |
|                                 |                                                         | 4. Ochiq va yopiq sport inshootlarida gigiyena, xavfsizlik va yongʻin xavfsizligi talablariga rioya etilishini kuzatadi.                                                                                                  |
|                                 |                                                         | 5. Favqulodda holatlarda (jarohat, texnik nosozlik, ob-havo xavfi) reglament asosida musobaqani toʻxtatish yoki davom ettirish boʻyicha qaror qabul qiladi.                                                               |

|                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|-------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Kasbning nomi                                                     | Sport hakami (sport arbitri, referi)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| Mashg'ulot nomining kodi                                          | 34222                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| TMR bo'yicha malaka darajasi                                      | 5                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| Malakani baholashga qo'yiladigan talabalar                        | Malakani baholash tavsiya etiladi                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:                  | sport turi bo'yicha musobaqalarda sportchi sifatida amaliy ishtirok etgan bo'lishi;<br>sport maktablari, sport klublari yoki sport tashkilotlarida murabbiy-o'qituvchi sifatida faoliyat yuritgan bo'lishi;<br>respublika yoki xalqaro miqyosdagi rasmiy sport musobaqalarida hakamlilik faoliyatida ishtirok etgan bo'lishi.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| Mehnatga layoqati va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar | 18 yoshga to'lgan bo'lishi;<br>erkak yoki ayol;<br>ishga kirishda dastlabki tibbiy ko'rikdan o'tgan bo'lishi;<br>O'zbekiston Respublikasi qonunchiligiga muvofiq hakamlilik va pedagogik faoliyatga to'sqinlik qiluvchi kasalliklar va jismoniy nuqsonlarning yo'qligi;<br>qasddan sodir etilgan jinoyatlar uchun sudlangan bo'lmasligi;<br>O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlariga muvofiq belgilangan tartibda majburiy dastlabki, davriy va zaruratga ko'ra navbatdan tashqari tibbiy ko'riklardan o'tgan bo'lishi;<br>tegishli sport federatsiyasi yoki vakolatli tashkilot tomonidan berilgan hakamlilik ruxsatnomasi (agar talab etilsa);<br>favqulodda va stressli vaziyatlarda xotirjamlikni saqlay olish;<br>adolatli, xolis va mustaqil qarorlar qabul qilish;<br>musobaqa jarayonida qoidabuzarliklarga nisbatan tezkor va asosli munosabat bildirish;<br>hakamlar brigadasi a'zolari bilan samarali hamkorlik qilish;<br>rahbariyatga va tashkilotchilarga o'z vaqtida va aniq axborot taqdim etish;<br>xizmat vazifalarini belgilangan vaqtda va sifatli bajarish;<br>mehnatni muhofaza qilish, xavfsizlik texnikasi, sanitariya-gigiyena, yong'in va elektr xavfsizligi qoidalariga rioya qilish;<br>sport etikasi va professional axloq me'yorlariga amal qilish;<br>ish joyini va hakamlilik inventarlarini tartibli saqlash;<br>kasbiy bilim va ko'nikmalarni doimiy ravishda yangilab borish;<br>xavf-xatarlarni oldindan baholay olish va zarur hollarda tegishli shaxslarga xabar berish. |
| Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar                              | O'rta maxsus professional ta'lim<br>Boshlang'ich professional ta'lim                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi                     | Sport hakami kasbiy faoliyatini samarali olib borish uchun sport federatsiyalari, assotsiatsiyalar va vakolatli tashkilotlar tomonidan tashkil etiladigan malaka oshirish kurslari, seminarlar, treninglar va amaliy hakamlilik mashg'ulotlarida muntazam ishtirok etgan bo'lishi kerak.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| Kasbiy standartlar reyestrda mavjudligi                           | -                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |

|                                                                           |                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                    |
|---------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari                                    | Sport arbitri<br>Referi<br>Musobaqa hakami                                      |                                                                                                                                                                                                                    |
| Boshqa kasblar bilan aloqadorligi                                         | <b>TMR bo'yicha malaka darajasi:</b>                                            | <b>Kasbning nomi:</b>                                                                                                                                                                                              |
|                                                                           | 5                                                                               | Sport bo'yicha o'qituvchi-murabbiy                                                                                                                                                                                 |
|                                                                           | 5                                                                               | Sport maktabi yo'riqchi-uslubchisi                                                                                                                                                                                 |
| <b>Mehnat funksiyalarining tavsifi</b>                                    |                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                    |
| <b>Kodi va nomi</b>                                                       | <b>Mehnat vazifalari</b>                                                        |                                                                                                                                                                                                                    |
| E1.5 Murakkab o'yin vaziyatlarini baholash va xolis qarorlar qabul qilish | E1.01.5 VAR, video replay, sensor texnologiyalari asosida qarorlar qabul qilish | <b>O'qitish natijalari</b>                                                                                                                                                                                         |
|                                                                           |                                                                                 | <b>Mehnat harakatlari:</b>                                                                                                                                                                                         |
|                                                                           |                                                                                 | 1. Sport musobaqasi jarayonida bahsli va qaror natijasiga bevosita ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan o'yin vaziyatlarini aniqlash va reglamentga muvofiq texnologik vositalardan foydalanish zaruratini belgilash; |
|                                                                           |                                                                                 | 2. Video replay orqali olingan epizodlarni ketma-ketlikda ko'rib chiqish, vaziyatning boshlanishi va yakunini sport qoidalari asosida tahlil qilish;                                                               |
|                                                                           |                                                                                 | 3. Sensor texnologiyalaridan olingan texnik ma'lumotlarni xatolik ehtimolini inobatga olgan holda baholash va qaror qabul qilish jarayonida qo'llash;                                                              |
|                                                                           |                                                                                 | 4. Texnologik tahlil natijalarini yordamchi hakamlar bilan muhokama qilish va umumiy xulosa shakllantirish;                                                                                                        |
|                                                                           |                                                                                 | 5. VAR yoki video replay asosida yakuniy hakamlik qarorini belgilash va belgilangan tartibda e'lon qilish;                                                                                                         |
|                                                                           |                                                                                 | 6. Texnologiyalardan foydalanish jarayonida o'yin ritmi va musobaqa uzluksizligini saqlash;                                                                                                                        |
|                                                                           |                                                                                 | 7. Texnologik vositalardan faqat reglamentda ruxsat etilgan holatlarda foydalanishni nazorat qilish;                                                                                                               |
|                                                                           |                                                                                 | 8. Texnologik qarorlar yuzasidan zarur ma'lumotlarni rasmiy hujjatlarda qayd etish uchun tayyorlash.                                                                                                               |
|                                                                           |                                                                                 | <b>Ko'nikma:</b>                                                                                                                                                                                                   |
|                                                                           |                                                                                 | VAR va video replay tizimlaridan sport qoidalariga mos holda foydalanish.                                                                                                                                          |
|                                                                           |                                                                                 | Vizual va texnik ma'lumotlarni tezkor, mantiqiy va analitik tarzda tahlil qilish.                                                                                                                                  |
|                                                                           |                                                                                 | Texnologik dalillarni subyektiv fikrdan xoli holda baholash.                                                                                                                                                       |
|                                                                           |                                                                                 | Murakkab vaziyatlarda kechiktirmasdan asoslangan qaror qabul qilish.                                                                                                                                               |
|                                                                           |                                                                                 | Texnologiyadan foydalanish vaqtida jamoa bilan muvofiqlashgan holda ishlash.                                                                                                                                       |
|                                                                           |                                                                                 | Qarorlarni sportchilar va murabbiylarga tushunarli tarzda yetkazish.                                                                                                                                               |
|                                                                           |                                                                                 | Texnik nosozliklar sharoitida muqobil hakamlik mexanizmlarini qo'llash.                                                                                                                                            |
|                                                                           |                                                                                 | <b>Bilim:</b>                                                                                                                                                                                                      |
|                                                                           |                                                                                 | VAR va video replay tizimlarining ishlash tamoyillari.                                                                                                                                                             |



|  |                                                                      |                                                                                                                              |
|--|----------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |                                                                      | Sensor texnologiyalarining sport hakamligida qo'llanish doiralari.                                                           |
|  |                                                                      | Texnologik yordamdan foydalanish bo'yicha milliy va xalqaro reglamentlar.                                                    |
|  |                                                                      | Texnologik xatoliklar va ularning hakamlik qarorlariga ta'siri.                                                              |
|  |                                                                      | Hakamlikda texnologiyadan foydalanishning huquqiy asoslari.                                                                  |
|  |                                                                      | Texnologik qarorlarning rasmiylashtirish tartibi.                                                                            |
|  |                                                                      | Zamonaviy sport musobaqalarida innovatsion hakamlik amaliyotlari.                                                            |
|  | E1.02.5<br>Qoidabuzarlik darajasini aniqlash va sanksiyalar qo'llash | <b>Mehnat harakatlari:</b>                                                                                                   |
|  |                                                                      | 1. O'yin davomida sodir etilgan qoidabuzarlik holatlarini aniqlash va ularning xarakterini sport qoidalari asosida baholash; |
|  |                                                                      | 2. Qoidabuzarliklarning og'irlik darajasini reglament mezonlariga muvofiq holda belgilash;                                   |
|  |                                                                      | 3. Qoidabuzarlikning takroriyligi va o'yin jarayoniga ta'sirini hisobga olgan holda intizomiy choralarni tanlash;            |
|  |                                                                      | 4. Ogohlantirish, jarima yoki chetlatish kabi sanksiyalarni hakamlik ishoralari orqali qo'llash;                             |
|  |                                                                      | 5. Intizomiy choralarni sport adolati va tarbiyaviy maqsadlarga muvofiq tarzda amalga oshirish;                              |
|  |                                                                      | 6. Qabul qilingan sanksiyalarni hakamlar brigadasi bilan muvofiqlashtirish;                                                  |
|  |                                                                      | 7. Qoidabuzarliklar va qo'llangan intizomiy choralarni rasmiy protokollarda belgilangan tartibda qayd etish;                 |
|  |                                                                      | 8. O'yin intizomini mustahkamlashga qaratilgan profilaktik boshqaruv choralari amalga oshirish.                              |
|  |                                                                      | <b>Ko'nikma:</b>                                                                                                             |
|  |                                                                      | Qoidabuzarliklarni tez va aniq aniqlash.                                                                                     |
|  |                                                                      | Intizomiy jazolarni qat'iyat va xolislik bilan qo'llash.                                                                     |
|  |                                                                      | Stressli vaziyatlarda hissiyotlarni nazorat qilish.                                                                          |
|  |                                                                      | Qarorlarni asoslab berish va tushuntirish.                                                                                   |
|  |                                                                      | Nizoli vaziyatlarda muloqotni boshqarish.                                                                                    |
|  |                                                                      | Qoidabuzarliklarning oldini olishga qaratilgan boshqaruv.                                                                    |
|  |                                                                      | Qarorlarni rasmiy tartibda yetkazish.                                                                                        |
|  |                                                                      | <b>Bilim:</b>                                                                                                                |
|  |                                                                      | Sport qoidalarida belgilangan qoidabuzarlik turlari.                                                                         |
|  |                                                                      | Intizomiy jazolar tizimi va ularni qo'llash mezonlari.                                                                       |
|  |                                                                      | Qoidabuzarliklarni tasniflash usullari.                                                                                      |
|  |                                                                      | Sport intizomi va hakamlik mas'uliyati.                                                                                      |
|  |                                                                      | Hakamlik qarorlarining huquqiy oqibatlarini.                                                                                 |
|  |                                                                      | Sport konfliktologiyasi asoslari.                                                                                            |
|  |                                                                      | Intizomiy choralarni hujjatlashtirish talablari.                                                                             |
|  |                                                                      | <b>Mehnat harakatlari:</b>                                                                                                   |
|  |                                                                      | 1. O'yin davomida hakamlar brigadasi a'zolari o'rtasida uzluksiz axborot almashuvini ta'minlash;                             |
|  |                                                                      | 2. Bahsli vaziyatlar yuzaga kelganda yordamchi hakamlardan olingan ma'lumotlarni yig'ish va tahlil qilish;                   |

|  |                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|--|----------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |                                  | 3. Qarorlarni jamoaviy muhokama asosida shakllantirish va yagona talqinni ta'minlash;                                                                                                                                                                                      |
|  |                                  | 4. Hakamlar brigadasining harakatlarini o'zaro uyg'un va muvofiqlashgan holda boshqarish;                                                                                                                                                                                  |
|  |                                  | 5. Qarorlar o'rtasida ziddiyat yuzaga kelishining oldini olish;                                                                                                                                                                                                            |
|  |                                  | 6. Jamoaviy tarzda qabul qilingan qarorlarni rasmiy ravishda e'lon qilish;                                                                                                                                                                                                 |
|  |                                  | 7. Hakamlar brigadasi faoliyatida intizom va professionallik talablariga rioya etilishini ta'minlash.                                                                                                                                                                      |
|  |                                  | <b>Ko'nikma:</b>                                                                                                                                                                                                                                                           |
|  |                                  | Jamoa bilan muvofiqlashgan holda ishlash.                                                                                                                                                                                                                                  |
|  |                                  | Tezkor va aniq axborot almashinuvi.                                                                                                                                                                                                                                        |
|  |                                  | Qarama-qarshi fikrlarni tahlil qilish.                                                                                                                                                                                                                                     |
|  |                                  | Jamoaviy qaror qabul qilish.                                                                                                                                                                                                                                               |
|  |                                  | Professional muloqotni olib borish.                                                                                                                                                                                                                                        |
|  |                                  | Hakamlar faoliyatini uyg'unlashtirish.                                                                                                                                                                                                                                     |
|  |                                  | <b>Bilim:</b>                                                                                                                                                                                                                                                              |
|  |                                  | Hakamlar brigadasi tuzilmasi.                                                                                                                                                                                                                                              |
|  |                                  | Har bir hakamning vakolatlari.                                                                                                                                                                                                                                             |
|  |                                  | Jamoaviy hakamlik tamoyillari.                                                                                                                                                                                                                                             |
|  |                                  | Axborot almashinuvi tartibi.                                                                                                                                                                                                                                               |
|  |                                  | Jamoaviy qarorlarning huquqiy kuchi.                                                                                                                                                                                                                                       |
|  |                                  | Hakamlik etikasi.                                                                                                                                                                                                                                                          |
|  | <b>Mas'uliyat va mustaqillik</b> | 1. Sport hakami o'yin jarayonida yuzaga keladigan barcha murakkab va bahsli vaziyatlarni mustaqil ravishda baholash hamda sport qoidalar va reglament talablariga asoslangan holda xolis qarorlar qabul qilish uchun to'liq professional mas'uliyatni o'z zimmasiga oladi. |
|  |                                  | 2. VAR, video replay va sensor texnologiyalaridan foydalanilgan holatlarda qabul qilingan qarorlarning asoslanganligi, adolatligi va reglamentga muvofiqligi uchun shaxsan javobgar hisoblanadi.                                                                           |
|  |                                  | 3. Qoidabuzarliklarning darajasini aniqlash va intizomiy sanksiyalarni qo'llashda tashqi bosimlar, jamoalar manfaatlari yoki shaxsiy munosabatlardan mustaqil holda faoliyat yuritadi.                                                                                     |
|  |                                  | 4. Yordamchi hakamlar bilan maslahatlashgan holda ishlagan taqdirda ham yakuniy qarorlar bo'yicha mustaqillikni saqlaydi va ular uchun javobgarlikni o'z zimmasiga oladi.                                                                                                  |
|  |                                  | 5. Qarorlar qabul qilish jarayonida sport adolati, xolislik va tenglik tamoyillariga qat'iy amal qilinishini ta'minlash uchun mas'ul hisoblanadi.                                                                                                                          |
|  |                                  | 6. Texnologik vositalardan noto'g'ri foydalanish yoki reglamentdan chetga chiqish holatlariga yo'l qo'ymaslik uchun professional ehtiyotkorlik va intizom bilan ish yuritadi.                                                                                              |
|  |                                  | 7. Qabul qilingan hakamlik qarorlarining o'yin natijalariga ta'siri uchun belgilangan vakolatlar doirasida javob beradi.                                                                                                                                                   |

|                                                                                   |                                                                                         |                                                                                                                            |
|-----------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| E2.5<br>Musobaqaning<br>tartib-intizomi<br>va sport<br>madaniyatini<br>ta'minlash | E2.01.5 Sportchilar<br>va murabbiylar<br>bilan muloqot va<br>tartibni nazorat<br>qilish | <b>Mehnat harakatlari:</b>                                                                                                 |
|                                                                                   |                                                                                         | 1. Musobaqa davomida sportchilar, murabbiylar va jamoa rasmiylari bilan xizmat mavqeyiga mos rasmiy muloqotni olib borish; |
|                                                                                   |                                                                                         | 2. Sport etikasi va xulq-atvor qoidalariga rioya etilishini doimiy nazorat qilish;                                         |
|                                                                                   |                                                                                         | 3. Hakamlik qarorlariga nisbatan bildirilgan e'tirozlarni reglamentda belgilangan tartibda ko'rib chiqish;                 |
|                                                                                   |                                                                                         | 4. Nizoli vaziyatlarning keskinlashuvining oldini olish maqsadida ogohlantiruvchi choralar ko'rish;                        |
|                                                                                   |                                                                                         | 5. Intizomiy buzilish holatlarini aniqlash va ularga nisbatan belgilangan choralarni qo'llash;                             |
|                                                                                   |                                                                                         | 6. Musobaqada sport madaniyati va o'zaro hurmat muhitini shakllantirish;                                                   |
|                                                                                   |                                                                                         | 7. Takroriy intizomsizlik holatlarining oldini olish bo'yicha profilaktik nazoratni amalga oshirish;                       |
|                                                                                   |                                                                                         | 8. Tartib-intizomga oid qarorlarni rasmiy hakamlik belgilari orqali yetkazish.                                             |
|                                                                                   |                                                                                         | <b>Ko'nikma:</b>                                                                                                           |
|                                                                                   |                                                                                         | Sportchilar va murabbiylar bilan rasmiy va konstruktiv muloqot olib borish.                                                |
|                                                                                   |                                                                                         | Nizoli vaziyatlarni keskinlashtirmasdan boshqarish.                                                                        |
|                                                                                   |                                                                                         | Intizomiy holatlarni xolis baholash.                                                                                       |
|                                                                                   |                                                                                         | Qarorlarni tushunarli va asosli tarzda yetkazish.                                                                          |
|                                                                                   |                                                                                         | Stressli vaziyatlarda xotirjamlikni saqlash.                                                                               |
|                                                                                   |                                                                                         | Sport madaniyatini targ'ib qiluvchi boshqaruv usullarini qo'llash.                                                         |
|                                                                                   |                                                                                         | Jamoaviy muloqot jarayonlarini muvofiqlashtirish.                                                                          |
|                                                                                   | E2.02.5 Jismoniy<br>xavfsizlikni<br>ta'minlash bo'yicha<br>choralar ko'rish             | <b>Bilimlar:</b>                                                                                                           |
|                                                                                   |                                                                                         | Sport etikasi va xulq-atvor me'yorlari.                                                                                    |
|                                                                                   |                                                                                         | Musobaqa reglamenti va nizomlari.                                                                                          |
|                                                                                   |                                                                                         | Sportda muloqot va nizolarni boshqarish asoslari.                                                                          |
|                                                                                   |                                                                                         | Intizomiy choralarni qo'llash tartibi.                                                                                     |
|                                                                                   |                                                                                         | Hakamning axloqiy va huquqiy mas'uliyati.                                                                                  |
|                                                                                   |                                                                                         | Sport madaniyatini shakllantirish tamoyillari.                                                                             |
|                                                                                   |                                                                                         | Rasmiy murojaatlar bilan ishlash qoidalari.                                                                                |
|                                                                                   |                                                                                         | <b>Mehnat harakatlari:</b>                                                                                                 |
|                                                                                   |                                                                                         | 1. Musobaqa davomida sportchilar va tomoshabinlar xavfsizligiga tahdid soluvchi omillarni doimiy kuzatish;                 |
|                                                                                   |                                                                                         | 2. Jarohat yoki sog'liq uchun xavf yuzaga kelganda musobaqani vaqtincha to'xtatish bo'yicha qaror qabul qilish;            |
|                                                                                   |                                                                                         | 3. Tibbiy xodimlarni jalb etish va ularning faoliyatini muvofiqlashtirish;                                                 |
|                                                                                   |                                                                                         | 4. Xavfli va qo'pol o'yin holatlariga nisbatan qat'iy intizomiy choralarni qo'llash;                                       |

|  |                                                                   |                                                                                                                        |
|--|-------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |                                                                   | 5. Sport inshootlari va jihozlarning xavfsizlik talablariga muvofiqligini nazorat qilish;                              |
|  |                                                                   | 6. Favqulodda vaziyatlarda musobaqani davom ettirish yoki to'xtatish bo'yicha reglament asosida qarorlar qabul qilish; |
|  |                                                                   | 7. Xavfsizlik bilan bog'liq holatlarni rasmiy hujjatlarda qayd etish uchun tayyorlash;                                 |
|  |                                                                   | 8. Xavf-xatarlarning oldini olishga qaratilgan profilaktik choralarni amalga oshirish.                                 |
|  |                                                                   | <b>Ko'nikmalar:</b>                                                                                                    |
|  |                                                                   | Xavfli vaziyatlarni tezkor aniqlash.                                                                                   |
|  |                                                                   | Favqulodda holatlarda to'g'ri va mas'uliyatli qaror qabul qilish.                                                      |
|  |                                                                   | Xavfsizlik choralarni amaliy qo'llash.                                                                                 |
|  |                                                                   | Tibbiy va texnik xodimlar bilan muvofiqlashgan holda ishlash.                                                          |
|  |                                                                   | Stress ostida vaziyatni boshqarish.                                                                                    |
|  |                                                                   | Sport xavfsizligi bo'yicha profilaktik yondashuvni qo'llash.                                                           |
|  |                                                                   | Xavfsizlikka oid qarorlarni tushunarli yetkazish.                                                                      |
|  |                                                                   | <b>Bilimlar:</b>                                                                                                       |
|  |                                                                   | Sport musobaqalarida xavfsizlik qoidalari.                                                                             |
|  |                                                                   | Birinchi tibbiy yordam asoslari.                                                                                       |
|  |                                                                   | Favqulodda vaziyatlarda harakat qilish tartibi.                                                                        |
|  |                                                                   | Sport inshootlari xavfsizlik standartlari.                                                                             |
|  |                                                                   | Xavfli o'yin holatlarini aniqlash mezonlari.                                                                           |
|  |                                                                   | Hakamning xavfsizlik bo'yicha mas'uliyati.                                                                             |
|  |                                                                   | Xavfsizlik holatlarini hujjatlashtirish talablari.                                                                     |
|  | E2.03.5 Musobaqa reglamenti talablari asosida tartibni boshqarish | <b>Mehnat harakatlari:</b>                                                                                             |
|  |                                                                   | 1. Musobaqani o'tkazish reglamenti va nizom talablariga rioya etilishini ta'minlash;                                   |
|  |                                                                   | 2. O'yin vaqti va tashkiliy jarayonlarning belgilangan me'yorlarda bajarilishini nazorat qilish;                       |
|  |                                                                   | 3. Reglamentdan chetga chiqish holatlarini aniqlash va ularni bartaraf etish choralarni ko'rish;                       |
|  |                                                                   | 4. Musobaqa tashkilotchilari bilan hamkorlikda tartibli boshqaruvni amalga oshirish;                                   |
|  |                                                                   | 5. Reglament buzilishi bilan bog'liq holatlarni rasmiy ravishda qayd etish;                                            |
|  |                                                                   | 6. Musobaqa jarayonining uzluksiz va adolatli o'tishini ta'minlash;                                                    |
|  |                                                                   | 7. Tashkiliy muammolar yuzaga kelganda reglament doirasida tezkor qarorlar qabul qilish;                               |
|  |                                                                   | 8. Musobaqa yakunida reglament talablariga rioya etilishi bo'yicha umumiy xulosalarni shakllantirish.                  |
|  |                                                                   | <b>Ko'nikmalar:</b>                                                                                                    |
|  |                                                                   | Reglament talablarini amaliyotda to'g'ri qo'llash.                                                                     |
|  |                                                                   | Tashkiliy jarayonlarni muvofiqlashtirish.                                                                              |
|  |                                                                   | Tartib-intizomni qat'iy va xolis boshqarish.                                                                           |

|                                        |                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|----------------------------------------|----------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                        |                                  | <p>Normativ hujjatlar bilan ishlash.</p> <p>Tashkiliy muammolarni tezkor hal etish.</p> <p>Rasmiy qarorlarni e'lon qilish.</p> <p>Musobaqa jarayonini tizimli nazorat qilish.</p> <p><b>Bilimlar:</b></p> <p>Sport musobaqalari reglamentlari va nizomlari.</p> <p>Musobaqalarni tashkil etish tartibi.</p> <p>Reglament buzilishlarining huquqiy oqibatlari.</p> <p>Tashkiliy boshqaruv asoslari.</p> <p>Hakamlik faoliyatida normativ hujjatlarning o'ri.</p> <p>Tartib-intizomni ta'minlash mexanizmlari.</p> <p>Rasmiy qayd va hisobotlar bilan ishlash talablari.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|                                        | <b>Mas'uliyat va mustaqillik</b> | <p>1. Sport hakami musobaqa davomida sportchilar, murabbiylar va boshqa ishtirokchilar tomonidan sport etikasi va intizom qoidalariga rioya etilishini ta'minlash uchun shaxsan mas'ul hisoblanadi.</p> <p>2. Tartib-intizomni boshqarish jarayonida qarorlarni mustaqil ravishda, reglament va normativ hujjatlar asosida qabul qiladi hamda ularning adolatli ijrosini ta'minlaydi.</p> <p>3. Jismoniy xavfsizlikka tahdid soluvchi holatlar yuzaga kelganda musobaqani to'xtatish, davom ettirish yoki qo'shimcha choralar ko'rish bo'yicha mustaqil qaror qabul qilish vakolatiga ega va bu qarorlar uchun javobgar bo'ladi.</p> <p>4. Favqulodda vaziyatlarda sportchilar, hakamlar va tomoshabinlar xavfsizligini ustuvor deb bilgan holda tezkor va mas'uliyatli harakat qiladi.</p> <p>5. Musobaqa reglamenti talablariga rioya etilishi ustidan doimiy nazoratni amalga oshiradi va aniqlangan buzilishlar bo'yicha tegishli choralar ko'rish uchun javob beradi.</p> <p>6. Tashkilotchilar, tibbiy xodimlar va hakamlar brigadasi bilan hamkorlikda ishlagan holda tartibni ta'minlaydi, biroq o'z vakolatlari doirasida mustaqillikni saqlaydi.</p> <p>7. Musobaqaning tartibli, xavfsiz va sport madaniyatiga mos tarzda o'tishi uchun umumiy natija bo'yicha professional javobgarlikni o'z zimmasiga oladi.</p> |
| <b>Texnik va/yoki texnologik talab</b> |                                  | <p>1. Sport musobaqalarida hakamlik faoliyatini amalga oshirishda VAR, video replay, sensor tizimlari va elektron hisoblash vositalari to'g'ri, xavfsiz va reglamentga muvofiq ishlatilishi ta'minlanishi shart.</p> <p>2. Hakamlar signal va imo-ishoralari, hushtak, kartochkalar, taymer, hisoblagichlar, elektron jadval va boshqa texnik vositalardan aniq va izchil foydalanish qobiliyatiga ega bo'lishi talab qilinadi.</p> <p>3. O'yin maydoni, sport anjomlari, chiziqlar, darvozalar, to'rlar va boshqa texnik elementlarning belgilangan milliy va xalqaro</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |

|  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | <p>standartlarga mosligi musobaqa boshlanishidan oldin va davomida tekshirilishi lozim.</p> <p>4. Elektron hisoblash tizimlari, video qayd vositalari yoki musobaqa davomida ishlatiladigan boshqa texnologik qurilmalar faoliyati nazorat qilinishi va ularning xatolarsiz ishlashi kafolatlanishi kerak.</p> <p>5. Ochiq va yopiq sport inshootlarida gigiyena, yong'in, elektr va umumiy xavfsizlik qoidalari talablariga rioya etilishi ta'minlanishi zarur.</p> <p>6. Favqulodda vaziyatlar (jarohat, texnik nosozlik, ob-havo xavfi) yuzaga kelganda, musobaqani to'xtatish yoki davom ettirish bo'yicha reglamentga muvofiq tezkor qaror qabul qilishga tayyor bo'lishi shart.</p> <p>7. Texnologik va texnik vositalar bilan ishlashda yangilik va innovatsiyalarni kuzatib borish, ularni o'zlashtirish va tatbiq qilish qobiliyati mavjud bo'lishi kerak.</p> <p>8. Musobaqa jarayonida yuzaga keladigan texnik muammolarni tezkor aniqlash va ularni bartaraf etish uchun zarur choralarni ko'rish imkoniyati bo'lishi lozim.</p> |
|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                        |
|------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------|
| Kasbning nomi                                              | Referi                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                        |
| Mashg'ulot nomining kodi                                   | 34222                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                        |
| TMR bo'yicha malaka darajasi                               | 6                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                        |
| Malakani baholashga qo'yiladigan talabalar                 | Malakani baholash tavsiya etiladi                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                        |
| Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:           | Sport otlari bilan ishlash tajribasiga ega bo'lgan va ot sporti bo'yicha sport ustaligiga nomzod unvonidan past bo'lmagan sportchilar.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                        |
| Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar | <p>18 yoshga to'lgan bo'lishi;</p> <p>ishga kirishda tibbiy ko'rikdan o'tgan bo'lishi;</p> <p>otlar bilan ishlashga jismoniy va psixologik tayyorlik;</p> <p>jinoyat ishlari uchun ilgari hukm qilinmaganlik;</p> <p>hayvonlarga nisbatan shafqatli munosabat.</p> <p>favqulodda va stressli vaziyatlarda o'zini qo'lga olish va xotirjamlikni saqlash;</p> <p>rahbarlariga o'z vaqtida va to'g'ri ma'lumotlarni taqdim etish;</p> <p>o'z bilimi, tajribasi va vakolati doirasida qarorlar qabul qilish;</p> <p>belgilangan vazifalarni ish vaqtidan unumli va oqilona foydalangan holda bajarish;</p> <p>mehnatni muhofaza qilish va xavfsizlik texnikasi, atrof-muhitni muhofaza qilish, sanitariya-gigiyena, yong'in va elektr xavfsizligi qoidalariga rioya qilish;</p> <p>ish vaqtida yuz berishi mumkin bo'lgan o'zgarishlarga nisbatan sezgir bo'lish;</p> <p>o'zini o'zi takomillashtirishga tayyor bo'lishi;</p> <p>sabr-toqatli bo'lish;</p> <p>o'z vazifalarini vaqtida va sifatli bajarish;</p> <p>yo'riqnomalar va ko'rsatmalarga qat'iy rioya qilish;</p> <p>xavfli vaziyatlarda tegishli shaxslarga xabar berish.</p> |                                        |
| Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar                       | 5-daraja uchun: O'rta maxsus yoki oliy sport, veterinariya yoki otchilik bo'yicha professional ta'lim                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                        |
| Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi              | Malaka oshirish kurslari, federatsiya tomonidan o'tkaziladigan seminarlarda qatnashish                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                        |
| Kasbiy standartlar reyestrda mavjudligi                    | -                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                        |
| Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari                     | -                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                        |
| Boshqa kasblar bilan aloqadorligi                          | <b>TMR bo'yicha malaka darajasi:</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | <b>Kasbning nomi:</b>                  |
|                                                            | 5                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Ot sporti bo'yicha Murabbiy-o'qituvchi |

| Mehnat funksiyalarining tavsifi                                                      |                                                                        |                                                                                                                                     |
|--------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Kodi va nomi                                                                         | Mehnat vazifalari                                                      |                                                                                                                                     |
| F1.6 Yuqori darajadagi sport o'yinlarini boshqarish va yakuniy qarorlar qabul qilish | F1.01.6 O'yin holatlarini professional darajada baholash               | O'qitish natijalari                                                                                                                 |
|                                                                                      |                                                                        | <b>Mehnat harakatlari:</b>                                                                                                          |
|                                                                                      |                                                                        | 1. O'yin davomida barcha epizodlarni uzluksiz kuzatib, sportchilarning texnik va taktika harakatlarini qoidalar doirasida baholash; |
|                                                                                      |                                                                        | 2. Murakkab va tezkor vaziyatlarda xolislik tamoyili asosida qarorlar qabul qilish;                                                 |
|                                                                                      |                                                                        | 3. Sport etikasi va intizom tamoyillariga rioya etilishini doimiy nazorat qilish;                                                   |
|                                                                                      |                                                                        | 4. Bahsli holatlarda yordamchi hakamlar bilan maslahatlashish va eng asosli variantni tanlash;                                      |
|                                                                                      |                                                                        | 5. Qarorlarni o'yinchilar, murabbiylar va jamoa vakillariga aniq va tushunarli tarzda yetkazish;                                    |
|                                                                                      |                                                                        | 6. Hakamlik signallari, imo-ishoralar va elektron tizimlardan professional darajada foydalanish;                                    |
|                                                                                      |                                                                        | 7. O'yin davomida yuzaga keladigan noaniqlik va nizolarni konstruktiv boshqarish.                                                   |
|                                                                                      |                                                                        | <b>Ko'nikma:</b>                                                                                                                    |
|                                                                                      |                                                                        | Sport o'yinlari qoidalarini murakkab vaziyatlarda tezkor va aniq qo'llash qobiliyati.                                               |
|                                                                                      |                                                                        | Stress ostida xolis va adolatli qaror qabul qilish ko'nikmasi.                                                                      |
|                                                                                      |                                                                        | Bahsli vaziyatlarni tahlil qilish va asosli qaror chiqarish.                                                                        |
|                                                                                      |                                                                        | Yordamchi hakamlar bilan muvofiqlashgan muloqot qilish qobiliyati.                                                                  |
|                                                                                      |                                                                        | Sportchilarning harakatlarini bir vaqtning o'zida kuzatish va baholash qobiliyati.                                                  |
|                                                                                      |                                                                        | Hakamlik signallari va rasmiy imo-ishoralardan samarali foydalanish.                                                                |
|                                                                                      |                                                                        | <b>Bilim:</b>                                                                                                                       |
|                                                                                      |                                                                        | O'yin texnikasi va taktikasi, sport qoidalari va reglamentlari.                                                                     |
|                                                                                      |                                                                        | Xalqaro va milliy musobaqalarda hakamlik faoliyati tajribasi.                                                                       |
|                                                                                      |                                                                        | Sport etikasi, adolat va intizom tamoyillari.                                                                                       |
|                                                                                      |                                                                        | Bahsli holatlarni ko'rib chiqish metodikasi.                                                                                        |
|                                                                                      |                                                                        | Hakamlik qarorlarini rasmiylashtirish tartibi.                                                                                      |
|                                                                                      |                                                                        | Yordamchi hakamlar bilan muvofiqlashgan faoliyatni tashkil etish asoslari.                                                          |
|                                                                                      | F1.02.6 Hakamlar brigadasi faoliyatini boshqarish va muvofiqlashtirish | <b>Mehnat harakatlari:</b>                                                                                                          |
|                                                                                      |                                                                        | 1. Hakamlar brigadasi tarkibini belgilash va ularning vazifalarini aniq taqsimlash;                                                 |
|                                                                                      |                                                                        | 2. O'yin davomida brigada a'zolari bilan doimiy aloqa o'rnatish va muvofiqlashtirish;                                               |
|                                                                                      |                                                                        | 3. Qoidabuzarliklar va bahsli epizodlar bo'yicha axborotni yig'ish va tahlil qilish;                                                |



|  |  |                                                                                                          |
|--|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |  | 4. Hujjatlarda nomuvofiqlik aniqlanganda jamoaviy muhokama orqali aniqlashtirish;                        |
|  |  | 5. Yordamchi hakamlar faoliyatining uyg'unligini ta'minlash va natijalarni tekshirish;                   |
|  |  | 6. Hakamlar brigadasi ish faoliyatini baholash va takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish.  |
|  |  | <b>Ko'nikmalar:</b>                                                                                      |
|  |  | Jamoaviy boshqaruv va vazifalarni taqsimlash qobiliyati.                                                 |
|  |  | Rasmiy va samarali muloqot qilish hamda axborot almashish ko'nikmasi.                                    |
|  |  | Qarama-qarshi axborotlarni tahlil qilish va muvofiqlashtirish qobiliyati.                                |
|  |  | Yordamchi hakamlar ishini baholash va zarur choralarni belgilash.                                        |
|  |  | Tezkor va aniq qaror qabul qilish ko'nikmasi.                                                            |
|  |  | <b>Bilimlar:</b>                                                                                         |
|  |  | Hakamlar brigadasi tuzilmasi va vazifalari.                                                              |
|  |  | Jamoaviy hakamlik faoliyatini tashkil etish tamoyillari.                                                 |
|  |  | Axborot almashinuvi va hujjatlarni kelishish tartibi.                                                    |
|  |  | Musobaqa oldi va davomiy muvofiqlashtirish usullari.                                                     |
|  |  | Bahsli vaziyatlarni boshqarish metodikasi.                                                               |
|  |  | <b>Mehnat harakatlari:</b>                                                                               |
|  |  | 1. Musobaqa davomida yuzaga kelgan bahsli vaziyatlarni tahlil qilish va yakuniy qarorlar ishlab chiqish; |
|  |  | 2. Yordamchi hakamlar bilan maslahatlashib, eng asosli va adolatli qarorni tanlash;                      |
|  |  | 3. Qarorlarni hujjatlashtirish va sportchilar hamda jamoa vakillariga tushuntirish;                      |
|  |  | 4. Apellyatsiya asoslarini tayyorlash va ularni rasmiy tartibda federatsiyaga topshirish;                |
|  |  | 5. Qarorlar qabul qilishda shaxsiy manfaatlardan va tashqi bosimlardan xoli bo'lish;                     |
|  |  | 6. Qarorlar sport tamoyillari va xalqaro reglamentga mos bo'lishini ta'minlash.                          |
|  |  | <b>Ko'nikmalar:</b>                                                                                      |
|  |  | Bahsli vaziyatlarni tezkor va puxta tahlil qilish qobiliyati.                                            |
|  |  | Apellyatsiya hujjatlarini tayyorlash va rasmiylashtirish ko'nikmasi.                                     |
|  |  | Nizoli vaziyatlarni konstruktiv boshqarish va muvofiqlashtirish.                                         |
|  |  | Qarorlarni asoslab tushuntirish qobiliyati.                                                              |
|  |  | Stress va tashqi bosim ostida xolislikni saqlash.                                                        |
|  |  | <b>Bilimlar:</b>                                                                                         |
|  |  | Bahsli holatlarni ko'rib chiqish metodikasi.                                                             |
|  |  | Apellyatsiya jarayonlari va hujjatlarni rasmiylashtirish tartibi.                                        |

F1.03.6 Qarorlar bo'yicha yakuniy va apellyatsiya asoslarini ishlab chiqish

|                                                                                                   |                                               |                                                                                                                                               |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                   |                                               | Sport psixologiyasi va nizolarni boshqarish asoslari.                                                                                         |
|                                                                                                   |                                               | Hakamlar qarorlarini yozma va rasmiy shaklda tasdiqlash tartibi.                                                                              |
|                                                                                                   |                                               | Xalqaro va milliy reglament talablarini bilish.                                                                                               |
|                                                                                                   | <b>Mas'uliyat va mustaqillik</b>              | 1. Referi o'yin jarayonini mustaqil boshqaradi va barcha qarorlarni sport qoidalari, reglament va xolislik tamoyillari asosida qabul qiladi.  |
|                                                                                                   |                                               | 2. Musobaqa davomida yuzaga keladigan murakkab, tezkor va bahsli vaziyatlar uchun to'liq professional javobgarlikni o'z zimmasiga oladi.      |
|                                                                                                   |                                               | 3. Hakamlar brigadasi faoliyati va yordamchi hakamlar ishini muvofiqlashtirishda yakuniy qarorlar bo'yicha mustaqillikni saqlaydi.            |
|                                                                                                   |                                               | 4. Qarorlarni qabul qilishda shaxsiy manfaatlar, jamoalar yoki tashqi bosimlardan xoli bo'lishga javob beradi.                                |
|                                                                                                   |                                               | 5. Musobaqa davomida sport etikasi, intizom va adolat tamoyillariga rioya etilishini ta'minlashga mas'ul bo'ladi.                             |
|                                                                                                   |                                               | 6. O'yinchilar va murabbiylar bilan muloqotda xolis, aniq va tushunarli bo'lishni ta'minlashga javobgar bo'ladi.                              |
|                                                                                                   |                                               | 7. O'yin jarayonida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan xavf-xatarlarni aniqlash va tegishli choralarni belgilash bo'yicha mustaqil harakat qiladi. |
| F2.6<br>Musobaqanin<br>g rasmiy<br>boshqaruvi va<br>reglamentga<br>rioya etilishini<br>ta'minlash | F2.01.6 Rasmiy<br>protokollarni<br>tasdiqlash | <b>Mehnat harakatlari:</b>                                                                                                                    |
|                                                                                                   |                                               | 1. Musobaqa boshlanishidan oldin barcha rasmiy protokollarni tayyorlash va tekshirish;                                                        |
|                                                                                                   |                                               | 2. O'yin davomida gollar, ochkolar, qoidabuzarliklar, jarimalar va chetlatishlarni protokollarga qayd etish;                                  |
|                                                                                                   |                                               | 3. Bahsli holatlar va qoidabuzarliklarni rasmiy hujjatlarda asoslash;                                                                         |
|                                                                                                   |                                               | 4. Natijalarni tekshirish va protokollarni tasdiqlash;                                                                                        |
|                                                                                                   |                                               | 5. Hujjatlarni yordamchi hakamlar bilan muvofiqlashtirish va belgilangan muddatda topshirish;                                                 |
|                                                                                                   |                                               | 6. Protokollarning to'liqligi, aniqligi va izchilligini nazorat qilish.                                                                       |
|                                                                                                   |                                               | <b>Ko'nikma:</b>                                                                                                                              |
|                                                                                                   |                                               | Protokollarni rasmiy shaklda tizimli va aniq yuritish.                                                                                        |
|                                                                                                   |                                               | Raqamli va yozma ma'lumotlarni xatosiz qayd etish.                                                                                            |
|                                                                                                   |                                               | Qarorlarni hujjatlashtirishda reglament talablariga amal qilish.                                                                              |
|                                                                                                   |                                               | Analitik va tizimli fikrlash ko'nikmasi.                                                                                                      |
|                                                                                                   |                                               | Musobaqa hujjatlarini boshqarish bo'yicha professional yondashuv.                                                                             |
|                                                                                                   |                                               | <b>Bilim:</b>                                                                                                                                 |
|                                                                                                   |                                               | Milliy va xalqaro musobaqalarda protokollarni yuritish tartibi.                                                                               |
|                                                                                                   |                                               | Qoidabuzarliklar va intizomiy choralarni hujjatlashtirish qoidalari.                                                                          |
|                                                                                                   |                                               | Hisobotlarni tayyorlash va tasdiqlash me'yorlari.                                                                                             |
|                                                                                                   |                                               | Hujjatlarning yuridik ahamiyati va mas'uliyati.                                                                                               |
|                                                                                                   |                                               | Musobaqa boshqaruvi va rasmiy monitoring asoslari.                                                                                            |

|  |                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|--|--------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | F2.02.6<br>Musobaqaning tartib va xavfsizlik tizimini nazorat qilish                       | <b>Mehnat harakatlari:</b><br>1. Musobaqa maydonida xavfsizlik va tartib-intizom talablarini uzluksiz nazorat qilish;<br>2. Sportchilar, murabbiylar va yordamchi xodimlar faoliyatini reglament va xavfsizlik qoidalarini doirasida kuzatish;<br>3. Favqulodda vaziyatlarda (jarohat, otning noxush xatti-harakati, texnik nosozlik) reglamentga muvofiq tezkor qarorlar qabul qilish;<br>4. Musobaqa davomida yuzaga kelgan qoidabuzarliklar va xavf-xatarlarni aniqlash va tegishli choralarni belgilash;<br>5. Xavfsizlik tizimi bilan bog'liq holatlar bo'yicha tegishli shaxslarga tezkor ma'lumot yetkazish;<br>6. Musobaqa tashkilotchilari va tibbiy xodimlar bilan uzluksiz muloqot qilish va xavfsizlik choralarni uyg'unlashtirish;<br>7. Musobaqa maydonining texnik holatini nazorat qilib, standartlarga mosligini ta'minlash.<br><b>Ko'nikma:</b><br>Xavfli vaziyatlarni aniqlash va ularga tezkor va oqilona javob berish qobiliyati.<br>O'yin davomida yuzaga keladigan intizomiy va xavfli holatlarni boshqarish ko'nikmasi.<br>Tashkilotchilar, murabbiylar va tibbiy xodimlar bilan samarali koordinatsiya qilish qobiliyati.<br>O'yinchilar va hayvonlar xavfsizligini ta'minlash uchun professional qaror qabul qilish.<br>Musobaqa maydonida yuzaga kelgan noaniqliklarni konstruktiv va tizimli tarzda hal qilish.<br><b>Bilim:</b><br>Sport musobaqalarida xavfsizlik va tartibni ta'minlash bo'yicha reglament va qoidalar.<br>Favqulodda vaziyatlarda harakat qilish protokollari va tartibi.<br>Sport etikasi va intizom tamoyillari asoslari.<br>Ot sporti va maydon texnikasi bilan bog'liq xavf-xatarlarni baholash metodikasi.<br>Musobaqa xavfsizligini ta'minlash bo'yicha xalqaro va milliy tajribalar. |
|  | F2.03.6 Yakuniy hisobotlar, texnik bayonnomalar va reglament talablari bo'yicha monitoring | <b>Mehnat harakatlari:</b><br>1. Musobaqa yakunida barcha rasmiy protokollar, qoidabuzarliklar va texnik bayonnomalarni tahlil qilish;<br>2. Hisobotlarni belgilangan shakl va reglament talablariga muvofiq tayyorlash;<br>3. Musobaqa jarayonidagi qoidabuzarliklar, intizomiy choralar va bahsli vaziyatlar bo'yicha yakuniy xulosalar chiqarish;<br>4. Hisobotlarni federatsiya va mas'ul organlarga belgilangan muddatda topshirish;                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |

|                                        |                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                         |
|----------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                        |                                                                                                                                                                                                         | 5. Musobaqa monitoringi asosida tavsiyalar va takliflar ishlab chiqish;                                                                                                                                                                 |
|                                        |                                                                                                                                                                                                         | 6. Hujjatlarni arxivlash, saqlash va kelgusida foydalanish uchun tartibga solish.                                                                                                                                                       |
|                                        |                                                                                                                                                                                                         | <b>Ko'nikma:</b>                                                                                                                                                                                                                        |
|                                        |                                                                                                                                                                                                         | Analitik va tizimli hisobot tayyorlash qobiliyati.                                                                                                                                                                                      |
|                                        |                                                                                                                                                                                                         | Rasmiy yozishma va hujjatlashtirish madaniyatiga rioya qilish.                                                                                                                                                                          |
|                                        |                                                                                                                                                                                                         | Natijalarni umumlashtirish va xulosalar chiqarish.                                                                                                                                                                                      |
|                                        |                                                                                                                                                                                                         | Musobaqaning barcha texnik va reglament talablariga mosligini baholash.                                                                                                                                                                 |
|                                        |                                                                                                                                                                                                         | Hisobotlarni samarali va aniq shaklda taqdim etish ko'nikmasi.                                                                                                                                                                          |
|                                        |                                                                                                                                                                                                         | <b>Bilim:</b>                                                                                                                                                                                                                           |
|                                        |                                                                                                                                                                                                         | Musobaqalar bo'yicha hisobotlar tayyorlash va monitoring tartibi.                                                                                                                                                                       |
|                                        |                                                                                                                                                                                                         | Texnik bayonnomalar va rasmiy protokollar shakllari.                                                                                                                                                                                    |
|                                        |                                                                                                                                                                                                         | Me'yoriy-huquqiy hujjatlar va musobaqa reglamentlari.                                                                                                                                                                                   |
|                                        |                                                                                                                                                                                                         | Hujjatlarni saqlash va arxivlash qoidalari.                                                                                                                                                                                             |
|                                        |                                                                                                                                                                                                         | Musobaqa boshqaruvi va natijalarni tahlil qilish metodikasi.                                                                                                                                                                            |
|                                        | <b>Mas'uliyat va mustaqillik</b>                                                                                                                                                                        | 1. Referi musobaqaning barcha rasmiy boshqaruv jarayonlarini mustaqil ravishda nazorat qilish va belgilangan reglament talablariga to'liq rioya etilishini ta'minlashga javobgar bo'ladi.                                               |
|                                        |                                                                                                                                                                                                         | 2. Rasmiy protokollar, natijalar va texnik bayonnomalar bo'yicha aniqlik, to'liqlik va xatoliksiz yuritilishini shaxsan ta'minlash mas'uliyatini oladi.                                                                                 |
|                                        |                                                                                                                                                                                                         | 3. Musobaqa davomida yuzaga kelgan qoidabuzarliklar, intizomiy holatlar va bahsli vaziyatlar bo'yicha tegishli choralarni belgilash va hujjatlashtirishda mustaqil qaror qabul qiladi.                                                  |
|                                        |                                                                                                                                                                                                         | 4. Hujjatlarni federatsiya, musobaqa tashkilotchilari va mas'ul organlarga belgilangan muddatlarda topshirish va ularni to'liq saqlash bo'yicha shaxsiy javobgarlikni oladi.                                                            |
|                                        |                                                                                                                                                                                                         | 5. Hujjatlarda aniqlik va to'g'rilikni ta'minlash uchun yordamchi hakamlar va boshqa mas'ul xodimlar bilan muvofiqlashtirgan holda ishlashga javobgar bo'ladi, biroq yakuniy tasdiqlash va qaror qabul qilishda mustaqillikni saqlaydi. |
|                                        |                                                                                                                                                                                                         | 6. Musobaqaning tartib-intizomi, xavfsizlik va reglament talablariga muvofiqligini nazorat qilishda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan nizoli vaziyatlar va xatoliklar uchun shaxsiy mas'uliyatni oladi.                                     |
|                                        |                                                                                                                                                                                                         | 7. Musobaqaning yakuniy hisobotlari, texnik bayonnomalar va protokollarni tayyorlash, monitoring qilish va rasmiylashtirish bo'yicha barcha qarorlarni mustaqil va professional darajada qabul qilishga javobgar bo'ladi.               |
| <b>Texnik va/yoki texnologik talab</b> | 1. Musobaqa maydonida foydalaniladigan hakamlar vositalari — hushtaklar, signal bayroqlari, kartochkalar, taymerlar, hisoblagichlar va elektron tablolardan xavfsiz va reglamentga muvofiq foydalanish. |                                                                                                                                                                                                                                         |

|  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|--|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | <p>2. O'yin maydoni, ot yo'laklari, chiziqlar, to'siqlar va boshqa texnik elementlarning belgilangan standartlarga mosligini musobaqa oldidan va davomida nazorat qilish.</p> <p>3. Elektron hisoblash tizimlari, video qayd vositalari yoki tablolardan foydalaniladigan sport turlarida ularning to'g'ri ishlashini ta'minlash.</p> <p>4. Ochiq va yopiq sport inshootlarida gigiyena, xavfsizlik va yong'in xavfsizligi talablariga rioya qilish.</p> <p>5. Favqulodda holatlarda (jarohat, texnik nosozlik, ob-havo xavfi) reglament asosida musobaqani to'xtatish yoki davom ettirish bo'yicha qaror qabul qilish.</p> <p>6. Hujjatlarni elektron va qog'oz shaklida xavfsiz va tartibli saqlash hamda nazorat qilish.</p> |
|--|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

## V. Kasbiy standartning texnik ma'lumotlari

### 5.1. Kasbiy standartni ishlab chiqishda ishtirok etgan tashkilot (korxona)lar to'g'risida ma'lumot

| № | Ishlab chiquvchilar to'g'risida ma'lumot                                                    |                                  |
|---|---------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------|
|   | Ish joyi va lavozimi                                                                        | Familiyasi, ismi, otasining ismi |
| 1 | O'zbekiston Davlat jismoniy tarbiya va sport universiteti                                   | Kazoqov Ruxilla Turobovich       |
| 2 | O'zbekiston davlat jismoniy tarbiya va sport universiteti rektori                           | R.Matkarimov                     |
| 3 | O'zbekiston davlat jismoniy tarbiya va sport universiteti O'quv ishlari bo'yicha prorektori | E.Raxmanov                       |
| 4 | Jismoniy tarbiya va sport ilmiy tadqiqotlar instituti                                       | M.Mirjamolov                     |
| 5 | O'zbekiston davlat jismoniy tarbiya va sport universiteti O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i | L.Xolmurodov                     |